

GRAU UNIVERSITARI EN PEDAGOGIA

UNIVERSITAT DE GIRONA

**DISSENY D'UNA PROPOSTA DE MILLORA PER TAL D'ENRIQUIR
EL PROJECTE D'ESPAI FAMÍLIES DE LA FUNDACIÓ SER.GI**

Treball de fi de grau

Estel Rossell Bachs i Ana Mesquida Arribas

Tutor: Edgar Iglésias Vidal

Curs: 2022-23

Data de lliurament: 5 de juny del 2023

RESUM

El present treball de fi de grau és una demanda generada per la Fundació Ser.Gi (un servei Gironí de pedagogia social) el qual està format per dos blocs, el primer fa referència al marc teòric i el segon al contingut pràctic. En primer lloc, l'estudi executat està basat en la teoria del vincle, el model SIS en infants en situació de risc, la interacció positiva entre família-infant-professional i l'experiència en un projecte extern. A través d'aquests ítems, hem elaborat una sèrie d'objectius específics que es resumeixen en l'objectiu general: recollir evidències per tal de poder dissenyar una proposta de millora, enriquint així, el projecte d'Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi.

En segon lloc, es contempla el marc pràctic portat a terme mitjançant una metodologia qualitativa i etnogràfica, com serien les observacions no participants en l'Espai Famílies de Lloret de Mar; les entrevistes semiestructurades tant a les professionals del mateix projecte, com a les educadores de l'Espai Familiar de Platja d'Aro; i finalment, un grup de discussió a les mares participants del projecte familiar de Lloret de Mar.

Un cop portat a terme la pràctica, s'ha fet una anàlisi dels resultats destacables envers la metodologia utilitzada. Per acabar, la finalitat d'aquest estudi ha estat dur a terme un seguit de propostes d'enriquiment, tenint en compte les necessitats i inquietuds de les participants del Projecte Espai Famílies de Lloret de Mar.

Paraules claus: espai familiar, vincle, maternitat, infància en situació de risc, Model SIS, metodologia qualitativa i etnogràfica, proposta de millora.

ABSTRACT

This end-of-degree project is a demand generated by the Ser.Gi Foundation (a social pedagogy service in Girona) and is made up of two blocks, the first refers to the theoretical framework and the second to the practical content. Firstly, the study carried out is based on the theory of the link, the SIS model in children at risk, the positive interaction between family-child-professional and the experience in an external project. Through these items, we have elaborated a series of specific objectives that are summarised in the general objective: to gather evidence in order to design a proposal for improvement, thus enriching the Espai Famílies project of the Ser. Gi.

Secondly, the practical framework was carried out using a qualitative and ethnographic methodology, such as non-participant observations at the Espai Famílies in Lloret de Mar; semi-structured interviews with both the professionals involved in the project and the educators at the Family Space in Platja d'Aro; and finally, a discussion group with the mothers participating in the family project in Lloret de Mar.

Once the aforementioned practice has been carried out, an analysis has been made of the most noteworthy results with respect to the methodology used. Finally, the aim of this study was to carry out a series of enrichment proposals, taking into account the needs and concerns of the participants in the Lloret de Mar Family Space Project.

Key words: family space, bonding, motherhood, children at risk, SIS Model, qualitative and ethnographic methodology, proposal for improvement.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	5
2. MARC TEÒRIC	7
2.1 Teoria del vincle	7
2.2 Infància en situació de risc dins del model SIS.	10
2.3 Experiència/projecte amb l'acompanyament	13
2.4 Interacció positiva família - infant - professional.	14
3. CONTEXT ORGANITZATIU: FUNDACIÓ SER.GI.	17
3.1 Fundació	17
3.2 Projecte Espai Famílies.	20
4. DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE ESPECÍFIC DEL TREBALL DE FI DE GRAU	21
4.1 Finalitat	21
4.2 Objectius	21
4.3 Metodologia	23
4.3.1 Triangulació metodològica	25
4.3.2 Perfil d'usuàries i usuaris	26
4.3.3 Matriu d'observació	27
5. PROPOSTES DE MILLORA	35
6. CONCLUSIONS	39
7. BAGATGE PEDAGÒGIC	43
8. BIBLIOGRAFIA	45
9. ANNEXOS	47

1. INTRODUCCIÓ

Hem tingut l'oportunitat d'iniciar aquest treball conjuntament el qual considerem necessari aprofundir en un àmbit el qual desconeixem: la família i la forma en com podem intervenir-hi, tot tenint en compte les necessitats i inquietuds de les usuàries i usuaris. Sentim curiositat i sobretot, un gran interès a saber el funcionament, la programació i la metodologia d'un Espai Familiar. La importància de crear vincles sans, atendre les diverses interaccions entre mare-infant, del paper primordial que adquireix la família durant la infància i com és de rellevant aconseguir bons hàbits i rutines pel desenvolupament de l'infant.

Els Espais familiars de petita infància, un recurs d'acompanyament professional i de xarxa relacional que afavoreix un vincle segur i una criança que permetin satisfer i atendre totes les necessitats dels fills i filles. Aquests espais representen, doncs, una experiència de gran valor per a la prevenció en la primera infància, un element clau per a l'equitat i l'exercici de drets tot considerant que els primers anys de vida són la base del desenvolupament futur (Febrer, 2021, p.9).

Referent a la creació d'un marc teòric el qual dona resposta als objectius plantejats pel mateix projecte, ha fet que coneguem diverses temàtiques com la teoria del vincle, el model SIS en infants en situació de risc, les interaccions entre família-infant-professional i garantir de l'oportunitat d'accedir a un projecte extern, com és l'Espai Familiar de Platja d'Aro. D'aquesta manera, hem pogut conèixer diferents propostes i professionals d'altres projectes els quals ens ha enriquit tant personalment com professionalment.

D'altra banda, el present estudi se sustenta sota el següent objectiu principal: recollir evidències per tal de poder dissenyar una proposta de millora, enriquint així, el projecte d'Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi. Seguidament, ens trobem amb una sèrie d'objectius específics els quals s'enllacen amb la fonamentació teòrica i la metodologia qualitativa establerta en el treball: elaborar una conceptualització sobre la temàtica, observar les sessions portades a terme per part del projecte Espai Famílies per tal de recollir informació envers la metodologia utilitzada, conèixer el funcionament i la metodologia de l'espai familiar de Platja d'Aro per tal d'enriquir el projecte Espai Famílies (Lloret de Mar), conèixer les tècniques del projecte Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi, aprofundir en l'adaptació de les necessitats i inquietuds de les mares a

la proposta d'enriquiment del projecte Espai Famílies, i finalment, elaborar una sèrie de propostes de millora a partir d'evidències de l'espai Famílies de la Fundació Ser.Gi.

Paral·lelament, cal destacar la importància de la perspectiva sistèmica i de la mateixa experiència envers la maternitat per atendre a famílies per tal que es pugui portar a terme un acompanyament individualitzat i íntim, i per la creació d'activitats equitatives i dinàmiques. Hem descobert aquesta forma d'observar i atendre a les persones des d'una mirada propera i igualitària les quals considerem rellevant per qualsevol mena d'intervenció psicosocioeducativa. Sota aquesta premissa, indagar dins el concepte de la maternitat i tot el que això suposa, observant així, els reptes, les dificultats, les inquietuds i les necessitats de primera mà, ens ha enriquit per la nostra futura inserció dins el món laboral i/o educatiu.

Finalment, com a futures pedagogues, garantir de l'oportunitat de poder reestructurar, analitzar, aprofundir i proposar noves formes d'enfocament en un projecte real, ens ha servit per conèixer quins ítems són rellevants a l'hora de portar a terme una proposta de millora. Descobrir i posar en pràctica metodologies qualitatives (com les observacions no participants, les entrevistes semiestructurades i el grup de discussió) les quals ens ha facilitat endinsar-nos dins un espai el qual ha esdevingut un gran repte, sent-nos així útil i gratificant tot adquirint eines i recursos per a la nostra futura pràctica professional.

2. MARC TEÒRIC

2.1 Teoria del vincle

El pioner de la teoria del vincle fou John Bowlbly, juntament amb Mary Ainsworth. Ambdues persones van utilitzar Sigmund Freud i la psicoanàlisi com a punt de referència.

Tal com diu Bowlbly (2009), la conducta del vincle és:

La conducta del apego es cualquier forma de conducta que tiene como resultado el logro o la conservación de la proximidad con otro individuo claramente identificado al que se considera mejor capacitado para enfrentarse al mundo [...]. Saber que la figura del apego es accesible y sensible le da a la persona un fuerte y penetrante sentimiento de seguridad, y alienta a valorar y continuar la relación. (p. 40)

El vincle de l'infant amb la seva mare s'ha de considerar com un conjunt de pautes conductuals característiques, en part preprogramades, que es desenvolupen a l'entorn durant els primers mesos de vida (els que anomenarem *primera infància*). Aquesta preprogramació és deguda a que aquest vincle maternofilial és evolutiu, instintiu i biològicament determinat a la nostra espècie (i a la resta de primats). L'activació de la conducta del vincle ha de ser considerada universal i entesa com una norma.

Tal com diu Bowlbly (2009):

La tendencia del niño a formar un vínculo fuerte y fundamental con una figura materna forma parte de una herencia arcaica, cuya función es la supervivencia de la especie (la protección frente a los depredadores en el contexto de la adaptación evolutiva), y que esta tendencia es relativamente independiente de la oralidad o de la alimentación. (p.10)

2.1.1 Experiències personals

Tot i considerar el vincle com una norma biològicament establerta, Bowlbly (2009) assenyala que "su grado estará determinado por las vivencias de los mismos padres. Las interacciones con sus hijos son fruto de la conducta de otros padres, su propia infancia y el trato que recibieron junto a sus hermanos" (el seu grau serà determinat per les vivències dels mateixos progenitors. Les interaccions amb els infants són fruit de l'observació de la conducta d'altres progenitors, la

pròpia infància d'ells i el tracte que van rebre juntament amb els seus germans i germanes) (p.17).

A través del que diu Bowlbly (2009), ‘‘las mujeres cuya infancia ha sido perturbada tienden a entablar con sus niños una menor interacción que la que entablan madres con infancias felices’’ (les dones les quals han tingut una infància perturbada tendeixen a entaular amb els seus fills una menor interacció que la que entaulen mares amb infàncies felices)’’ (p. 29), altres autors com George, Kaplan i Main (1985) consideren que ‘‘existeixen tres tipus distintius de models interns actius’’ (Citat per Eyra, 2004, p. 69).

- 1. Pares segurs o autònoms:** mostren coherència i equilibri en les seves pròpies experiències infantils, i es mostren sensibles i afectuosos amb els seus fills/filles. Són classificats com segurs davant la situació de l'estrany.
- 2. Pares preocupats:** mostren ira i confusió respecte a les seves experiències personals, i es mostren sobreprotectors, caòtics i incoherents davant els seus fills/filles.
- 3. Pares refusats:** Pares refusats: Mostren poca emoció respecte a les seves experiències. Davant dels seus fills/filles es troben distants, freds i esquerps.

Així doncs, ‘‘podemos deducir sin ninguna duda que los bebés humanos, al igual que los de otras especies, están preprogramados para desarrollarse de manera socialmente cooperativa; que lo hagan o no depende en gran medida de cómo son tratados’’ (podem deduir sens ningun dubte que els bebès humans, a l'igual que els d'altres espècies, estan preprogramats per desenvolupar-se de manera socialment cooperativa; que ho facin o no depèn en gran mesura de com siguin tractats) (Bowlbly, 2009, p. 21).

2.2.2 Base segura

La figura materna ha de ser considerada com una figura sensible que regula la seva conducta per adaptar-la a la de l'infant. Aquesta adaptació comença amb la sincronia que mantenen mare i fill durant el procés de succió i pausa de la lactància (Kaye, 1977, citat a Bowlbly, 2009, p.20). Entenem la base segura en la figura materna, la qual dona seguretat d'exploració al fill/a. Aquesta exploració és conjunta amb la situació de l'estrany, que com diu Bowlbly (2009), ‘‘a partir de esta situación, entonces se produce una experiencia compartida, fomentada por la atención espontánea del niño hacia el entorno pero establecida por la madre, que se deja encaminar por el bebé’’ (a través d'aquesta situació, llavors es produeix una experiència

compartida, fomentada per l'atenció espontània del nen cap a l'entorn però establerta per la mare, que es deixa encaminar pel bebè) (p.21).

2.2.3 Figura del vincle

La figura del vincle no necessàriament ha de recaure a la figura materna, sinó a una figura que aporti seguretat i confiança.

Per Bowlby (2009):

Los niños que tienen una relación segura con los dos padres eran los más seguros; los que no tenían una relación sana con ninguno de los dos padres no lo eran en absoluto; y los que tenían una relación segura con uno de los padres pero no con el otro, se encontraban en un punto intermedio (els infants que tenen una relació segura amb ambdós progenitors eren els més segurs de sí mateixos; els que no tenien una relació segura amb cap dels dos no ho eren en absolut, i els que tenien una relació segura amb un progenitor però no amb l'altre, es trobaven a un punt intermig). (p. 21)

Arran d'aquesta premissa, Ainsworth (1967), menciona que "existeixen tres patrons conductuals respecte a la teoria del vincle" (Citat per Eyras, 2007, p. 26). Aquests patrons van ser analitzats en una sala de joc, on es van fer diversos experiments per poder observar el vincle entre la mare i l'infant. En aquest experiment conductual s'hi analitzava:

1. Base segura: figura materna.
2. Interès exploració: interès cap a l'estrany.
3. Conducta infant: amb la presència i l'absència de la mare.
4. Contacte físic: durant el retrobament maternofilial.

Als resultats de l'experiment, dut a terme per Ainsworth (1967), "se resumen en la existencia de tres tipos de patrones conductuales (vínculo seguro, vínculo inseguro-evitativo y vínculo inseguro-ambivalente" (es resumeixen en l'existència de tres tipus de patrons conductuals (vincle segur, vincle insegur-evitatiu i vincle insegur-ambivalent) (Citat per Eyras, 2007, p.35).

1. Infants de vincle segur

- Base segura: utilitzen a la mare com a base segura per a poder explorar.

- Interès exploració: amb l'absència de la mare redueixen l'interès (hi troben afectacions emocionals).
- Conducta infant: se senten afectats emocionalment amb l'absència de la mare.
- Contacte físic: la tornada de la figura materna els hi provocava alegria i cercaven el contacte físic amb ella.

2. Infants de vincle insegur-evitatiu

- Base segura: no utilitzen la figura materna com a base segura per l'exploració.
- Interès exploració: es mostren independents respecte a la figura de l'estrany.
- Conducta infant: la conducta més repetida és el desinterès cap a la mare.
- Contacte físic: refusaven el contacte físic i es trobaven indiferents a la retornada de la figura materna.

3. Infants de vincle insegur-ambivalent.

- Base segura: preocupació intensa cap a l'absència de la mare.
- Interès exploració: mostren desinterès davant la situació de l'estrany.
- Conducta infant: es mostraven irritables i irats.
- Contacte físic: mostren resistència al contacte físic.

- 4. Infants de vincle desorganitzat-desorientat:** actualment, s'ha afegit un quart tipus de vincle nomenat desorganitzat-desorientat. Aquest darrer és una barreja entre el tipus 2 i 3, i són els infants que mostren major inseguretat.

2.2 Infància en situació de risc dins del model SIS.

Segons la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (a partir d'ara L 14/2010), concretament en l'article 102, ens defineix la situació de risc com:

La situació en què el desenvolupament i el benestar de l'infant o l'adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, si els progenitors o guardadors no assumeixen o no poden exercir completament llurs responsabilitats, i estableix una llista de situacions que es consideren de risc, la qual cosa ha de servir de gran ajut per als professionals que han d'avaluar i decidir sobre un infant o adolescent en concret (...). La Llei parteix de tota l'actuació dels serveis socials que es dirigeix a valorar i proposar les mesures que permetin disminuir o eliminar la situació de risc, mitjançant la col·laboració dels progenitors. S'opta per posar l'accent en

el treball i la bondat de les mesures que s'han de proposar, i es deixa l'execució forçosa derivada d'un acte unilateral de l'Administració per a les situacions més greus que han de comportar el desemparament.

Seguint del que ens menciona l'article citat a priori, es consideren situacions de risc si es detecta un dels casos següents:

- a) La manca d'atenció física o psíquica de l'infant o l'adolescent pels progenitors, o pels titulars de la tutela o de la guarda, que comporti un perjudici lleu per a la salut física o emocional de l'infant o l'adolescent.
- b) La dificultat greu per a dispensar l'atenció física i psíquica adequada a l'infant o l'adolescent per part dels progenitors o dels titulars de la tutela o de la guarda.
- c) La utilització, pels progenitors o pels titulars de la tutela o de la guarda, del càstig físic o emocional sobre l'infant o l'adolescent que, sense constituir un episodi greu o un patró crònic de violència, en perjudiqui el desenvolupament.
- d) Les mancances que, pel fet que no poden ser adequadament compensades en l'àmbit familiar, ni impulsades des d'aquest mateix àmbit per a llur tractament mitjançant els serveis i recursos normalitzats, puguin produir la marginació, la inadaptació o el desemparament de l'infant o l'adolescent.
- e) La manca d'escolarització en edat obligatòria, l'absentisme i l'abandó escolar.
- f) El conflicte obert i crònic entre els progenitors, separats o no, quan anteposen llurs necessitats a les de l'infant o l'adolescent.
- g) La incapacitat o la impossibilitat dels progenitors o els titulars de la tutela o de la guarda de controlar la conducta de l'infant o l'adolescent que provoqui un perill evident de fer-se mal o de perjudicar terceres persones.
- h) Les pràctiques discriminatòries, pels progenitors o titulars de la tutela o de la guarda, contra les nenes o les noies, que comportin un perjudici per a llur benestar i llur salut mental i física, incloent-hi el risc de patir l'ablació o la mutilació genital femenina i la violència exercida contra elles.

i) Qualsevol altra circumstància que, en el cas que persisteixi, pugui evolucionar i derivar en el desemparament de l'infant o l'adolescent (art. 102).

Cal tenir en compte el que ens menciona L 14/2010 concretament en l'article 103, atès que les destinatàries d'aquest projecte són derivades de serveis socials. Aquest servei és el responsable de valorar l'existència d'una possible situació de risc en l'infant i potenciar, si és necessari, recursos d'atenció social i educativa que permetin disminuir o eliminar la situació de risc cercant la col·laboració dels progenitors o dels titulars de la tutela o de la guarda.

Els serveis socials bàsics han de designar un professional o una professional de referència, particularment, a l'infant o l'adolescent, al qual correspon avaluar-ne la situació i fer-ne el seguiment posterior.

Si el risc és greu i amb la intervenció dels serveis socials bàsics no s'aconsegueix disminuir o controlar la situació de risc, els dits serveis han d'elevat l'informe amb la valoració de la situació de risc que persisteix en l'infant o l'adolescent, el resultat de la intervenció i la proposta de mesures que considerin oportunes als serveis socials especialitzats en infància i adolescència.

Paral·lelament, en l'article 104, observem una sèrie de mesures d'atenció educativa i social davant les situacions de risc tot adaptant-les al projecte Espai Famílies ja existent:

- a) L'orientació, l'assessorament i l'ajut a la família. L'ajut a la família inclou les actuacions de contingut tècnic, econòmic o material dirigides a millorar l'entorn familiar i a fer-hi possible la permanència de l'infant o l'adolescent.
- b) La intervenció familiar mitjançant l'establiment de programes socioeducatius per als progenitors, tutors o guardadors amb la finalitat que assoleixin capacitats i estratègies alternatives per a la cura i l'educació de llurs fills o de l'infant o l'adolescent tutelat. .
- c) L'atenció en centre obert i altres serveis socioeducatius.
- d) L'atenció sanitària, que inclogui la intervenció psicoterapèutica o el tractament familiar, tant per als progenitors o els titulars de la tutela o de la guarda, com per a l'infant o l'adolescent.

D'altra banda, el model SIS, conegut com els serveis d'intervenció socioeducativa, pretén oferir i assegurar-se que els progenitors o les persones que tinguin la guarda o la tutela dels infants o adolescents, adquireixin el nivell bàsic necessari per al desenvolupament integral adequat de

l'individu. Aquesta finalitat queda plasmada en l'article 12.1, 12.2, 37.3 i 37.4 de L 14/2010 i també, en l'article 18.2 de la Convenció sobre els Drets de l'Infant (Generalitat de Catalunya [GC]. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, 2016, p.6).

Tal com s'observa en la GC. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies (2016), els serveis d'intervenció socioeducativa han de portar a terme les funcions següents:

Han d'atendre les necessitats socioeducatives dels infants i adolescents en situació de risc i també la intervenció de suport, acompanyament, capacitació i tractament amb les seves famílies. Cal assegurar la coordinació quan hi ha diferents serveis que atenen els membres d'un mateix nucli familiar per garantir la unitat d'acció i la temporalitat en els plans de treball respectius (p. 13).

Sota aquesta premissa, cal mencionar que “la població destinatària d'aquests serveis han de ser infants i adolescents de 0 a 18 anys en situació de risc i les seves famílies, cal disposar de programes específics amb continguts i activitats adaptats a les diferents franges d'edat”. (GC. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, 2016, p.13).

2.3 Experiència/projecte amb l'acompanyament

Els Espais Familiars de l'Ajuntament de Castell-Platja d'Aro (2020) consisteix en un servei d'acompanyament familiar on garanteixen un suport especialitzat per resoldre aquells aspectes d'inquietuds per part de les famílies a través de sessions individuals concertades. La finalitat és crear conjuntament canvis que portaran a terme un major benestar familiar i una ampliació de la visió envers les necessitats dels seus infants, trobant així un equilibri sa entre progenitors i infants. El que s'ofereix dins d'aquest Espai Familiar és:

- Espais de joc i relació amb acompanyament especialitzat.
- Sessions setmanals per a famílies amb fills/es fins a 6 anys on compartir la cria amb altres famílies.
- Proposta d'activitats educatives i de joc lliure on els infants i les famílies poden gaudir d'estar junts, desplegar-se i créixer en harmonia.

Segons la pàgina web de l'Ajuntament de Castell d'Aro, Platja d'Aro i S'Agaró. (s.d.), a l'Espai Familiar de Platja d'Aro hi consten diferents grups, els quals són:

1. L'Espai Familiar de Nadons (fins a 1 any): aquest grup disposa de dues sessions a la setmana, una el dimarts (sessió de massatge infantil i autocura) i una el dijous (sessió d'espai de joc i relació).
2. Espai Familiar Petits (nascuts entre el 2021 i el 2022 - a partir d'1 any): en aquest grup s'executa una sessió d'acollida i de joc lliure, disposen de temps per berenar, treballen el cercle de famílies participants i es proposa una activitat de joc i una de relació.
3. Espai Familiar Mitjans (nascuts entre el 2019 i el 2020): en aquest grup s'executa una sessió d'acollida i de joc lliure, disposen de temps per berenar, treballen el cercle de famílies participants i es proposa una activitat de joc i una de relació.
4. Espai Familiar Grans (nascuts entre el 2017 i el 2018): en aquest grup s'executa una sessió d'acollida i de joc lliure, disposen de temps per berenar, treballen el cercle de famílies participants i es proposa una activitat de joc i una de relació.

2.4 Interacció positiva família - infant - professional

Tal com observa Quintana (1993), la família és:

De los tres campos donde se desarrolla la la educación del hombre (la familia, la escuela y la calle), la familia no es sólo el primero en el tiempo, sino también en importancia. La educación familiar marca al individuo para toda la vida, confiriéndole una impronta (estructura mental y maduración afectiva) que condiciona todo su futuro desarrollo humano y cultural. (p. 19)

Així doncs, la família és el primer camp del desenvolupament de l'infant; li crea l'estructura mental i la maduració afectiva, les quals l'ajuden a adquirir el desenvolupament humà i cultural. És a dir, la família és un agent educatiu no preparat que, com diu Quintana (1993), 'la família és una institució educativa, pero cuyos miembros no han recibido una preparación específica para ésta función'' (la familia és una institució educativa, membres dels quals no han rebut una preparació específica per aquesta funció) (p.20).

Respecte a la pedagogia familiar, es troben dos tipus d'usuaris/es: la família i els/les orientadors/es familiars. Com diu Quintana (1993), 'en primer lugar los padres, y a mayor abundamiento, todas aquellas personas (mayormente hermanos y abuelos) que se hallan

implicados en la educación familiar” (p. 25) i “y en segundo lugar los orientadores familiares, aquellos profesionales cuya acción consiste en intervenir en procesos familiares de consecuencias educativas mayores o menores” (p.25).

A més a més, es resumeixen, a cinc, les tasques de la pedagogia familiar. Com esmenta W. Brezinca (1990):

Infundir en el niño confianza en la vida, es decir, seguridad personal [...]; proporcionar al individuo la capacidad de autoconservación [...]; dar a los jóvenes una imagen realista y de si mismos [...]; cultivo de corazón, en un doble sentido [...]; formación de una disciplina. (Citat per Quintana, 1993, p. 26)

Un estudi de les Illes Balears (Pozo et al: 2012), desenvolupat a l’etapa d’Educació infantil i el qual estudia les relacions entre la família, les professionals educatives i els infants, conclou que hem de:

Debemos construir un proyecto común sensible y abierto a las diversas realidades que circundan a la familias y que tenga en cuenta sus aportaciones como un recurso; compartir con ellas un criterio educativo común orientado a conocer mejor a sus hijos para ofrecerles una respuesta educativa coherente y adecuada a sus necesidades; disponer de un proyecto que dé a conocer la función educativa de la escuela y ofrezca modelo de relación e intervención con los niños y niñas; crear espacios compartidos que expresen los contextos culturales de los niños y las niñas; y utilizar estrategias relacionadas con las habilidades sociales y comunicativas guiadas por valores que orienten el proyecto de intervención”. (p. 181)

És a dir, hem de promoure la participació familiar als processos educatius dels infants; s’ha de conscienciar a les figures maternes/paternes de la importància de la seva cooperació i col·laboració; hem d’entendre aquesta unió entre sistemes com un projecte en comú, obert i flexible on es doni a conèixer la funció educativa de l’escola i ofereixin models de relació entre infants, un pla d’acollida, espais compartits...per afavorir l’expressió, la comunicació i l’orientació de les famílies; i hem d’utilitzar estratègies comunicatives guiades pels valors que fonamenten el projecte.

Així doncs, després d'observar un breu recorregut sobre la interacció entre l'infant, la família i la professional, podem concloure que la relació interpersonal entre els tres sistemes són fonamentals pel desenvolupament de l'infant, així com que és fonamental per proporcionar una institució educativa de qualitat on la comunicació i la participació siguin els fonaments d'aquesta.

3. CONTEXT ORGANITZATIU: FUNDACIÓ SER.GI.

3.1 Fundació

Segons la Fundació SERGI (s.d.a) fan referència a la següent missió: la fundació pretén millorar la qualitat de vida dels grups minoritaris els quals presenten dificultats en l'àmbit personal, social o familiar i/o situacions d'exclusió la qual cosa consideren que això és degut a dinàmiques de la societat que és necessari canviar. Per tal d'aconseguir aquest canvi, porten a terme un seguit d'actuacions: prioritzar la realització de projectes socioeducatius, potenciar la formació dels professionals, sensibilitzar l'opinió pública, fomentar la col·laboració amb l'administració pública i altres entitats. A més, treballen per tot Catalunya per tal de disminuir les desigualtats emergents (educatives i socials) i les discriminacions. La seva finalitat és aconseguir una societat inclusiva.

Segons la Fundació SER.GI (s.d.a) ens menciona un seguit de visions. En primer lloc, la visió de l'entitat, la qual esmenta que el capital de la Fundació és el seu Equip Humà i un gran conjunt de projectes que són garantia de transformació social. El seu coneixement es basa en l'experiència i està centrat en la formació, l'habitatge, la ciutadania, el desenvolupament comunitari i la intervenció socioeducativa amb infants i joves. Un altre aspecte definitori de la Fundació es basa en la necessitat d'incrementar les accions de suport individual i familiar, ja que l'èxit passa per un acompanyament individual de la persona (infant, jove, adult) i el seu nucli familiar. A més a més, la Fundació s'ha hagut d'adaptar els nous escenaris sociopolítics i econòmics per romandre com una entitat de referència.

En segon lloc, la visió estratègica de l'entitat parteix d'una visió democràtica de la societat, on la justícia social ha de venir a reequilibrar els desajustos, les desigualtats i els abusos. Entenen les persones com a subjectes actius i de dret amb les quals es forma el seu model d'intervenció: l'apoderament de les persones. Parteixen, a més, d'un principi no-individualista. La seva font d'ingressos es genera amb convocatòries anuals, fent evident que cal incrementar les tasques per assegurar el finançament a partir d'intensificar les accions de mecenatge, la recerca de noves fonts de finançament via Europa i altres, la implicació més gran dels patrons de la Fundació en aquesta tasca, etc. Cal esmentar que manifesten la necessitat d'incorporar voluntaris a la Fundació que permetin una millora en el desenvolupament dels projectes de l'entitat i valorar la figura del *soci* a l'entitat.

D'altra banda, envers la Fundació SERGI (s.d.b) trobem diversos valors dividits en tres apartats. En primer lloc, els valors fonamentals de l'entitat els quals es basen en la democràcia, el compromís social, l'esperit crític, la corresponsabilitat i la democràcia. En segon lloc, els valors dels projectes se sostenen en la multidimensionalitat, la sostenibilitat, la participació i el rigor. Finalment, els valors de l'equip humà es consoliden a través de la professionalitat, l'honestedat, la companyonia, el respecte a la persona, la il·lusió i la professionalitat.

Tal com es menciona a la Fundació SERGI (2022), respecte als objectius de la Fundació, aquests estan dividits en diferents blocs (objectius de línia estratègica, objectiu de l'Àrea, objectius estratègics i objectius tècnics). Al primer s'hi troben els objectius de línia estratègica, on s'hi manifesta el treball i el desenvolupament comunitari. Dins d'aquests objectius, hi trobem:

Estimular la participació revitalitzant la base social, descentralitzar les funcions i recursos perquè siguin més a prop dels i les ciutadanes; contribuir a trobar formes democràtiques per a la resolució de conflictes; respectar la cultura/cultures locals actuant com a contrafort a la tendència de l'administració a tractar uniformement els problemes; i finalment, dessacralitzar el caràcter tècnic de la presa de decisions fent-hi participar la població i possibilitar un control més efectiu de la burocràcia. (p.7)

En segon bloc, hi trobem l'objectiu de l'Àrea, el qual té com a premissa:

Contribuir en la construcció d'una ciutadania plena, democràtica, apoderada, acompanyant als diversos col·lectius que componen la societat, potenciant la convivència, la cohesió social, la lluita contra l'exclusió social, la igualtat d'oportunitats, i l'accés als recursos col·lectius i serveis públics existents a la comarca. (Fundació SER.GI, 2022, p.20)

Seguidament, els objectius estratègics formulats al Pla de Treball del 2021, els quals són:

Coordinació i gestió de plans locals i/o comarcals d'acollida, ciutadania i convivència; assegurar la continuïtat dels plans locals, serveis, projectes desplegats als diferents territoris, i preveure'n de nous; garantir la transversalització, el disseny i execució d'accions transversals entre àrees /

programes / projectes; gestió de dispositius de Resolució alternativa de conflictes de caràcter comunitari, amb el segell SER.GI; lluitar contra el racisme i altres discursos d'odi; i finalment, replicar saberes de l'Àrea per mitjà de formacions, assessoraments. (Fundacio SER.GI, 2022, p.20)

Per últim, seguit del que s'ha citat anteriorment per la Fundació SER.GI (2022) observem els objectius tècnics del projecte, que són:

Garantir el desplegament de les polítiques locals de ciutadanes vinculades a l'acollida, a la inclusió i a la igualtat d'oportunitats; afavorir i garantir la igualtat d'oportunitats i l'assentament de totes les persones que hi conviuen al territori vetllant perquè funcionin els recursos suficients a tal efecte; promoure l'ús i l'aprenentatge del català; promoure el coneixement mutu i el respecte a les diferències dins d'un marc de drets i deures a través de la gestió de la diversitat cultural, religiosa i lingüística dels ciutadans i ciutadanes dels municipis; lluitar i denunciar qualsevol forma de discriminació i contribuir a la construcció de discursos inclusius i constructius; i finalment, promoure barris inclusius i reforçar el sentiment de pertinença i benestar saludable al barri a través de fomentar la coneixença, la participació, la comunicació, i la corresponsabilitat en l'ús i la construcció d'una societat comuna. (p.20)

3.2 Projecte Espai Famílies

El projecte Espai Famílies és un servei d'atenció a les famílies amb infants de 0 a 3 anys que ofereixen suport a la criança i educació de les seves filles i fills. Les funcions desenvolupades pel servei, les quals ens han estat facilitades per les mateixes professionals del projecte, s'integren en el Model SIS i són:

- Acompanyament i suport a la criança o educació dels infants en situació de risc.
- Observació i intervenció per reduir la situació de risc i prevenir situacions de vulnerabilitat.
- Oferir espais d'interacció entre infants, adults i professionals.
- Treballar en els llaços emocionals entre infants i adults de referència i la relació amb el territori i altres xarxes i serveis.

4. DESCRIPCIÓ DEL PROJECTE ESPECÍFIC DEL TREBALL DE FI DE GRAU

4.1 Finalitat

La finalitat del Treball de Final de Grau, portat a terme a l'espai projecte famílies, es basa en recollir evidències del projecte per a poder enriquir-lo. És a dir, plantejar un conjunt d'actuacions per tal de millorar i enriquir el projecte preestablert, potenciant així el marc teòric del programa de famílies i infants de la Fundació SER.GI. Es pretén que amb la realització del Treball de Final de Grau s'elabori un marc teòric ferm i consistent per poder dur a terme aquesta proposta.

Així doncs, el motiu d'aquest treball és recollir, observar, analitzar i discutir, a través d'una metodologia qualitativa i etnogràfica fomentada amb observacions no participants, un grup de discussió i unes entrevistes (a les educadores del projecte i a les professionals dels Espais Familiars de Platja d'Aro), recollint així evidències per a poder fer una proposta d'enriquiment del projecte Espai Famílies de la fundació SER.GI.

4.2 Objectius

La hipòtesi de partida del Treball de Final de Grau es basa en el fet que els objectius del projecte Espai Famílies no s'estan assolint adequadament. A partir de la hipòtesi de partida, ens hem plantejat el següent llistat d'objectius.

TAULA 1: Objectius del treball de fi de grau.

Hipòtesi de partida: els objectius del Projecte Espai Famílies no s'estan assolint de forma òptima.	
Objectiu general	
- Recollir evidències per tal de poder dissenyar una proposta de millora, enriquint així, el projecte d'Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi.	
Objectius específics ordenats per la seva naturalesa	
Recerca bibliogràfica	- Elaborar una conceptualització sobre la temàtica.
Taules d'observació no participants	- Observar les sessions portades a terme per part del projecte Espai Famílies per tal de recollir informació envers la metodologia utilitzada.
Entrevista a les professionals de l'espai familiar de Platja d'Aro	- Conèixer el funcionament i la metodologia de l'espai familiar de Platja d'Aro per tal d'enriquir el projecte Espai Famílies (Lloret de Mar).
Entrevista a les tècniques del Projecte Espai Famílies de Lloret de Mar	- Conèixer les tècniques del projecte Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi.
Grup de discussió	- Aprofundir en l'adaptació de les necessitats i inquietuds de les mares a la proposta d'enriquiment del projecte Espai Famílies.
Proposta de millora	- Elaborar una sèrie de propostes de millora a partir d'evidències de l'espai Famílies de la Fundació Ser.Gi.

Font: elaboració pròpia.

Nota: taula que mostra l'objectiu general i els objectius específics del treball de fi de grau.

4.3 Metodologia

La metodologia utilitzada per a poder elaborar la proposta de millora del Projecte Espai Famílies es basarà en una metodologia qualitativa orientada en el procés d'observació. L'objectiu d'utilitzar aquest mètode és poder fer una anàlisi de naturalesa dialògica i etnogràfica on hem utilitzat tres instruments qualitius, els quals són: observacions no participants, entrevistes semiestructurades i un grup de discussió.

Campus i Lule (2012) defineixen l'observació no participant com:

Una observación realizada por agentes externos que no tienen intervención alguna dentro de los hechos; por lo tanto no existe una relación con los sujetos del escenario; tan sólo se es espectador de lo que ocurre, y el investigador se limita a tomar nota de lo que sucede para conseguir sus fines'' (una observació realitzada per agents externs que no tenen intervenció alguna dins dels fets; per lo tant no existeix una relació amb els subjectes dins l'escenari; només s'és espectador del que passa, i l'investigador es limita a prendre nota del que succeix per aconseguir els seus fins). (p. 53)

Respecte a les observacions no participants, se'n fan tres directes a través de l'assistència de diverses sessions del projecte Espai Famílies, tot contemplant el funcionament i les dinàmiques portades a terme i, sobretot, conèixer i interactuar amb les famílies participants del projecte.

D'altra banda, el grup de discussió, Alonso (1996) comenta que:

El grupo de discusión es un proyecto de conversación socializada en el que la producción de una situación de comunicación grupal sirve para la captación y análisis de los discursos ideológicos y las representaciones simbólicas que se asocian a cualquier fenómeno social [...] el grupo de discusión es fundamentalmente un dispositivo que se establece sobre la base de la identidad social y sus representaciones, siendo estas representaciones sociales las formas de conocimiento colectivamente elaboradas y compartidas (El grup de discussió és un projecte de conversa socialitzada en què la producció d'una situació de comunicació grupal serveix per a la captació i l'anàlisi dels discursos ideològics i les representacions simbòliques que s'associen a qualsevol fenomen social [...] el grup de discussió és fonamentalment un dispositiu que s'estableix sobre la base de la identitat social i les seves representacions; aquestes representacions

socials les formes de coneixement col·lectivament elaborades i compartides. (Citat per Arboleda, 2008, p. 71)

Aquest es durà a terme durant una sessió, on s'executaran una sèrie de preguntes interactives a les mares participants per tal de conèixer el seu entorn familiar i social, determinant així, les seves inquietuds i necessitats envers el projecte Espai Famílies de Lloret de Mar.

4.3.1 Triangulació metodològica

A continuació, hem elaborat una triangulació metodològica que pretén recollir la metodologia emprada, on s'observa el grup d'estudi, els instruments utilitzats i els resultats esperats.

TAULA 2: Triangulació metodològica.

Metodologia (qualitativa)		
Amb qui?	Amb què? (Instruments)	Resultats esperats
Projecte Espai Famílies de Lloret de Mar - Mares participants.	Observació no participant.	Volem observar què passa i com passa al Projecte Espai Famílies.
Professionals del projecte familiar de Platja d'Aro.	Entrevista semiestructurada.	Volem saber com treballen i adquirir elements de valor que ens siguin aptes pel TFG.
Professionals de l'Espai Famílies de Lloret de Mar.	Entrevista semiestructurada.	Volem indagar què passa a l'espai i què creuen les professionals que hauria de passar.
Mares participants.	Grup de discussió	Volem conèixer què en pensen les mateixes mares, què creuen que s'hauria de modificar i què creuen que hauria de romandre.

Font: elaboració pròpia.

Nota: La present taula és elaborada per mostrar, esquemàticament, la metodologia utilitzada. Està composta pels instruments utilitzats, cap a qui van dirigits i els resultats que esperàvem obtenir.

4.3.2 Perfil d'usuàries i usuaris

Perfil de mares entre divuit i trenta anys derivades de Serveis Socials de Lloret de Mar. Actualment, ens trobem un total de 7 famílies participants. A través del sociograma (*vegeu annex 5*) hem pogut extreure un seguit de conclusions (*vegeu-les a Relacions Interpersonals a l'apartat Resultats de les Observacions no participants*)

4.3.3 Matriu d'observació

Seguidament, plasmem la matriu d'observació la qual conté els objectius del nostre estudi tot relacionant-los amb els àmbits explorats i els instruments utilitzats.

TAULA 3: Matriu d'observació desenvolupada pel treball de fi de grau.

	ÀMBITS EXPLORATS					INSTRUMENTS			
OBJECTIUS TFG	Metodologia	Espai	Vincles	Recursos	Necessitats	Observació no participant	Entrevista	Grup de discussió	Arxius documentals
Elaborar una conceptualització sobre la temàtica.		X	X						X
Aprofundir en l'adaptació de les necessitats i inquietuds de les mares a la proposta d'enriquiment del projecte Espai Famílies.			X		X			X	

Observar les sessions portades a terme per part del projecte Espai Famílies per tal de recollir informació envers la metodologia utilitzada.	X	X		X		X			
Conèixer les tècniques del projecte Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi.	X	X			X	X	X		
Elaborar una proposta de millora a partir d'evidències de l'espai Famílies de la Fundació Ser.Gi.	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Conèixer el funcionament i la metodologia de l'espai familiar de Platja d'Aro per tal d'enriquir el projecte Espai Famílies (Lloret de Mar).	X						X		
--	---	--	--	--	--	--	---	--	--

Font: elaboració pròpia.

Nota: La present taula ens plasma una matriu d'observació on trobem els objectius específics del Treball de Final de Grau relacionats amb els àmbits explorats i els instruments utilitzats.

5. RESULTATS

Després de fer diferents observacions a les sessions del projecte Espai Famílies, de portar a terme entrevistes a les professionals, tant de Platja d'Aro com de Lloret de Mar, i el grup de discussió amb les mares participants del projecte, agrupem i presentem els següents resultats.

1. Es recull la importància de configurar grups heterogenis.

Cal comentar la importància de configurar grups heterogenis, lluny dels grups tancats que poden perpetuar la segregació o la manca de diversitat dins del mateix grup. Hem pogut observar que el Projecte de Platja d'Aro és ric en diversitat on les mateixes participants són el suport i el suport d'entre elles mateixes. A més a més, les professionals del Projecte Famílies de Lloret de Mar han demanat, al monogràfic de l'abril, l'heterogeneïtat del grup i l'ampliació d'aquest. Així doncs, existeix la necessitat d'obrir el Projecte Espai Famílies per tal que puguin accedir-hi altres famílies de diferents contextos i acompanyar-les en les diferents etapes de la vida. Aquest resultat ha estat observat a l'entrevista de les professionals de Platja d'Aro (les quals duen a terme aquesta premissa a l'hora de desenvolupar el projecte familiar) i a l'entrevista de les professionals de Lloret de Mar (vegeu Annex 3: Taula 2 i Taula 3; Annex 4: Taula 4), les quals han manifestat la necessitat d'obrir-se a altres contextos i famílies.

2. La creació de vincles entre professionals i participants afavoreix la intervenció educativa.

Cal esmentar la importància de la creació dels vincles entre les professionals i les participants (conjuntament amb les xarxes de suport i els infants), atès que aquests vincles mostren l'afectivitat, la confiança i el suport entre les famílies i el Projecte. Això ha estat essencial en totes les observacions i les entrevistes que hem executat (vegeu Annex 1: Taula 1; Annex 2; Annex 3: Taula 2 i Taula 3; Annex 4: Taula 4), car el més rellevant per a totes han estat aquests vincles i aquesta xarxa d'iguals, com va manifestar una de les mares participants en el grup de discussió -he après a confiar en la gent-.

Gràcies a aquests vincles, hem observat que els temes de conversa entre les mares i les professionals esdevenen temes relacionats amb la burocràcia, per exemple, com inscriure els

infants a la llar d'infants. A vegades, trobem la mancança que les mares no arriben puntuals i aquest moment de conversa prèvia a la sessió no es compleix.

3. La creació d'espais familiars al territori s'enforteix si el servei és demandat per les famílies.

Hem analitzat la importància de crear espais familiars al territori, seguint el Model SIS. Després d'entrevistar a les professionals del Projecte Familiar de Platja d'Aro (Vegeu annex 3: Taula 3), hem pogut detectar que el projecte té la força que té gràcies a la demanda de les mateixes famílies del territori (manifesten la necessitat de crear un espai familiar). Hem observat que aquesta demanda és deguda als vincles positius, de suport i de confiança entre les participants.

4. Els processos administratius generen complicacions a l'hora de portar a terme la pràctica del projecte.

Tanmateix, també hem pogut concloure que existeixen un seguit de processos administratius, com per exemple les subvencions i els recursos que es repeteixen en els diferents territoris, com va dir la Marta, *las cosas de palacio van despacio*. Envers el Projecte de la Fundació Ser.GI, per l'Ajuntament és un projecte petit i, segons les mateixes professionals, està oblidat. Continuant amb aquestes dificultats, hem pogut observar (Vegeu Annex 1: Taula 1; Annex 2) que les mares participants del Projecte Espai Famílies de la Fundació Ser.GI manifesten la voluntat d'ampliar el calendari i la durada de les sessions de la intervenció familiar. Les professionals també manifesten aquesta necessitat i volen ampliar les hores de dedicació del projecte (actualment consta d'una dedicació de deu hores al mes).

En existir aquestes dificultats burocràtiques, hem pogut observar una manca de recursos i d'espai. Després d'entrevistar a les professionals de Platja d'Aro (Vegeu Annex 3: Taula III), vam entendre que el seu Projecte també ha patit una mancança envers els recursos i l'espai, tot i que finalment l'han pogut adaptar a les seves necessitats; les professionals de Lloret de Mar han demanat (Vegeu Annex 3: Taula 2), al monogràfic, un canvi en l'espai i una ampliació dels recursos existents; i les mares participants (Vegeu Annex 4: Taula 4) del projecte també han manifestat la necessitat de canviar a un espai més propi, ampli i segur pels infants.

5. La manca d'organització prèvia de les sessions genera dificultats en la planificació de les usuàries.

Un cop observades les sessions (Vegeu Annex 1: Taula 1; Annex 2) del Projecte Espai Famílies de Lloret de Mar, podem manifestar que existeix una manca d'organització prèvia a les sessions del projecte, és a dir, no hi ha una preparació en les activitats de les sessions, com per exemple, en la comprovació de material (a la sessió de ioga i a la sessió de pintura), en avisar a les mares de la necessitat de portar roba de recanvi (a la sessió de pintura), per exemple. Tanmateix, hem observat que l'actitud de les mares, a l'hora de començar una activitat, es manifesta compromesa, amb motivació i interès respecte a aquesta. La duració de les activitats no tenen una duració determinada, com hem vist amb l'activitat del ioga que va tenir una durada de vuit minuts (utilitzant un vídeo de Youtube com a recurs extern), les xerrades de les professionals van tenir-se una d'una hora (utilitzant un joc de Vertader/Fals com a recurs extern) i el mural que en va tenir una de vint minuts.

6. Els objectius centrats a treballar els enllaços emocionals i la relació amb el territori i altres xarxes i serveis, prevenir situacions de vulnerabilitat i reduir la situació de risc, no queden assolits.

Després de l'entrevista amb les professionals de Lloret de Mar (Vegeu Annex 3: Taula 2) i les observacions no participants (Vegeu annex 1: Taula 1), considerem que els objectius específics del projecte no es compleixen adequadament.

7. El compromís professional és un factor que esdevé primordial per l'execució del projecte.

El compromís professional és un factor que esdevé primordial per l'execució del projecte. Respecte als inicis, després de parlar amb les professionals d'ambdós projectes (Vegeu Annex 3: Taula 2 i Taula 3), podem considerar que crear és complicat i, majoritàriament, són les ganes i la voluntat de les tècniques les que tiren endavant el Projecte, adaptant el que tenen a allò que necessiten. Aquestes ganes i aquesta voluntat són fruit de la consciència que tenen de crear un espai segur, de confort i de confiança on les persones poden ser, fer i sentir, sense ser jutjades (aquest ítem és fonamental per les mares participants, les quals ho van manifestar al grup de discussió). Així doncs, a les taules d'observacions no professionals, a l'apartat de les entrevistes

a les professionals- qüestions educadores (Vegeu Annex 1: Taula 1; Annex 2), percebem que les professionals tenen esperança i ganes per canviar/modificar el projecte.

8. Es recullen evidències de què l'experiència de les professionals envers la maternitat, enriqueix els processos d'empatia amb les participants.

L'empatia de les professionals en la vivència de la mateixa maternitat ha provocat una perspectiva i una mirada d'empatia i igualtat cap a les mares participants. Les professionals entenen els neguits i preocupacions que sorgeixen a les sessions, igual que manifesten les seves pròpies i es deixen ajudar per totes. Després de les observacions no participants (Vegeu Annex 1: Taula 1; Annex 2), les converses que hi hem establert i el grup de discussió (Vegeu Annex 4: Taula 4), hem pogut veure aquest clima i aquest espai de seguretat, on, entre totes, intenten donar-se suport i oferir solucions i acompanyament a les necessitats.

9. Fomentar rutines i hàbits saludables és important per adquirir un desenvolupament integral òptim per l'infant i la mare.

Hem pogut veure que el projecte ha de fomentar i donar més importància a les rutines i els hàbits saludables, aportant informació i acompanyament. Així mateix, el projecte manca de rituals sans a les sessions, com per exemple, el moment d'acollida, el moment del Bon dia o el moment de recollida. Aquest últim concepte és un pilar fonamental al Projecte de Platja d'Aro, tanmateix, és de baixa importància al projecte de Lloret de Mar.

Aquest ítem l'hem detectat gràcies a l'entrevista a les professionals de Lloret de Mar (Vegeu Annex 3: Taula 2) que van comentar que totes comparteixen rutines no saludables, i el grup de discussió (Vegeu Annex 4: Taula 4) on una de les mares participants va comentar que la xerrada d'hàbits saludables li va servir de gran ajut per adquirir idees noves respecte a l'alimentació de la seva filla.

10. Es recull la importància de fomentar una mirada sistèmica al projecte Espai Famílies.

Després d'observar les sessions (Vegeu Annex 1: Taula 1; Annex 2) i parlar amb les professionals (Vegeu Annex 3: Taula 2 i Taula 3), hem detectat que s'ha de fomentar una

mirada sistèmica al projecte, igual que treballar amb tècniques educatives Montessori, d'educació viva i d'un model relacional vincular.

11. No es posa èmfasi en els infants quan es fan intervencions amb les mares, la qual cosa genera una manca d'atenció envers aquests.

Hem observat (Vegeu Annex 1: Taula 1; Annex 2) que depenent de l'activitat els infants no mostren atenció. Per exemple, a l'observació 1, amb l'activitat de ioga, no van mostrar interès; a l'observació 2, tampoc. Quan aquests no mostraven motivació puix no es consideraven participants de la sessió, jugaven a jocs simbòlics. Tanmateix, a l'observació 3, al ser una dinàmica elaborada per ells, van participar i van mostrar un gran interès.

12. Importància en les relacions maternofilials a l'hora de dur a terme les sessions.

Observem (Vegeu Annex 1: Taula 1; Annex 2) que majoritàriament la mare esdevé la base segura de l'infant, sobretot els que mostren més autonomia, busquen el contacte i l'atenció de la mare, així com el joc amb ella. A més, els infants mostren un gran interès davant la situació de l'estrany, sobretot a través del joc. Detectem també que les mares es mostren càlides i segures davant de l'infant, a través d'un acompanyament actiu, proper i íntim.

13. Es recull una manca d'espai a l'hora de dur a terme les sessions.

Observem (Vegeu Annex 1: Taula 1; Annex 2) que dins l'espai hi ha obstacles que impedeixen executar les activitats de forma òptima. Hi ha inputs externs que distreuen les sessions, com per exemple, entren professionals aliens al projecte. A més, les professionals han de limitar l'espai per protegir els infants de jocs no aptes per la seva edat. Tanmateix, es crea un espai amb un sofà i un terra apte pels infants, adaptant-lo de la forma òptima possible.

5. PROPOSTES DE MILLORA

La present proposta d'enriquiment està sustentada amb un dels objectius específics d'aquest treball, concretament: elaborar una sèrie de propostes de millora a partir d'evidències de l'Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi. A més, observem com cada proposta dona resposta a un dels objectius específics i la majoria són coherents amb els resultats exposats a l'estudi.

- **Ampliar l'espai físic per portar a terme les sessions de forma eficient i eficaç.**

A través de l'objectiu específic d'observar les sessions portades a terme per part del projecte Espai Famílies per tal de recollir informació envers la metodologia utilitzada, conjuntament amb l'entrevista a les professionals de Lloret de Mar (vegeu Annex 3: Taula 2) i el grup de discussió (contemplat a Annex 4: Taula 4), hem detectat la necessitat de demanar al Centre Obert de Lloret de Mar si els hi poden facilitar un espai a l'aire lliure per portar a terme les activitats, atès que l'espai actual on fan ús de les sessions i dinàmiques esdevé reduït i limitat. O si fos possible, oferir una llar d'infants o aules més aptes pels infants participants. Finalment, és coherent amb el resultat 3 (la creació d'espais familiars al territori s'enforteix si el servei és demandat per les famílies) i el resultat 4 (els processos administratius generen complicacions a l'hora de portar a terme la pràctica del projecte).

- **Implementar dinàmiques en contacte amb la natura.**

Gràcies a l'objectiu específic de conèixer el funcionament i la metodologia de l'espai familiar de Platja d'Aro per tal d'enriquir el projecte Espai Famílies (Lloret de Mar) conjuntament amb l'entrevista a les mateixes professionals de Platja d'Aro (vegeu Annex 3: Taula 3), es pretén portar a terme activitats fora de l'espai de trobada per tal que els infants estiguin en contacte amb estímuls externs, com per exemple amb la natura. Es poden fer dinàmiques basades a fer murals amb fulles i flors del bosc tot depenent de cada estació de l'any recollint-les ells mateixos de la naturalesa, o bé anar a la platja per portar a terme activitats d'exploració i manipulació per part dels infants amb la sorra.

- **Donar més rellevància al moment d'acollida de les participants (iniciació de benvinguda).**

Gràcies a l'objectiu específic de conèixer el funcionament i la metodologia de l'espai familiar de Platja d'Aro per tal d'enriquir el projecte Espai Famílies (Lloret de Mar) conjuntament amb

l'entrevista a les mateixes professionals (vegeu Annex 3: Taula 3), proposem que una professional del projecte ha d'estar a la porta de l'entrada del recinte on fan la sessió, la qual ha d'estar sempre oberta per tal de facilitar la rebuda, acollint així, a les usuàries amb la finalitat de crear una proximitat i calidesa en el moment d'acollida. A més, té coherència amb el resultat 2 (la creació de vincles entre professionals i participants afavoreix la intervenció educativa).

- **Fomentar la importància de les rutines i els hàbits saludables en les sessions.**

A partir dels objectius específics de conèixer les tècniques del projecte Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi i aprofundir en l'adaptació de les necessitats i inquietuds de les mares a la proposta d'enriquiment del projecte Espai Famílies, hem observat la manca de rutines a l'hora de l'inici i el tancament de la sessió, atès que els infants i les mares participants se'ls hi fa complicat portar-ho a terme. Considerem important que en el moment d'acollida, es faci la cançó del "Bon dia!" i a l'hora d'acabar la sessió, la cançó de tancament, aconseguint així que els infants adquireixin rutines sanes en el seu dia a dia. Cal tenir en compte que en ambdós moments les mares han de ser les que acompanyin als seus infants per tal que es fomentin les rutines significatives i el vincle. Per acabar, és coherent amb el resultat 9 (fomentar rutines i hàbits saludables és important per adquirir un desenvolupament integral òptim per l'infant i la mare).

- **Organitzar prèviament les sessions i les activitats.**

A través de l'objectiu específic d'observar les sessions portades a terme per part del projecte Espai Famílies per tal de recollir informació envers la metodologia utilitzada, abans d'iniciar la sessió, les professionals han de saber si garanteixen del material necessari per portar a terme la dinàmica planejada per aquell dia en concret. Així, una vegada es porti a terme, no es trobaran amb la dificultat de no adquirir el material suficient per realitzar-la. També, es pot facilitar un calendari a les mares envers les sessions que volen portar a terme per tal que es puguin organitzar amb antelació. Finalment, la proposta exposada és coherent amb el resultat 5 (la manca d'organització prèvia de les sessions genera dificultats en la planificació de les usuàries).

- **Promoure la puntualitat a l'hora d'assistir a les sessions.**

A través dels objectius específics d'observar les sessions portades a terme per part del projecte Espai Famílies per tal de recollir informació envers la metodologia utilitzada i conèixer les tècniques del projecte Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi., considerem que les professionals han de fomentar la puntualitat i l'assistència per tal que les mares tinguin el compromís i la responsabilitat de ser puntuals i assistir a l'hora prevista, aprofitant així al màxim la sessió planejada. Això es podria fer començant la sessió més tard (o quedar més aviat) per tal que totes les mares siguin puntuals i així, poder fer més profit l'hora i mitja de projecte.

- **Reduir els estímuls visuals dels infants durant la sessió.**

A partir de l'objectiu específic de conèixer les tècniques del projecte Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi, a l'hora de portar a terme una dinàmica, cal tenir constància de què les joguines que no siguin aptes per aquella activitat en concret, s'haurien d'amagar o de tapar amb un llençol o tela per aconseguir captar l'atenció dels infants. Per acabar, aquesta proposta concorda amb el resultat 13 (es recull una manca d'espai a l'hora de dur a terme les sessions).

- **Evitar que accedeixin altres professionals mentre s'està dinamitzant l'activitat.**

Gràcies a l'objectiu específic d'observar les sessions portades a terme per part del projecte Espai Famílies per tal de recollir informació envers la metodologia utilitzada, quan es porta a terme la sessió, s'ha d'intentar que no accedeixin persones alienes al projecte, atès que interromp el vincle íntim i proper, el clima i la dinàmica preestablerta entre educadores-mares-infants. Finalment, la present proposta plasmada és coherent amb el resultat 13 (es recull una manca d'espai a l'hora de dur a terme les sessions).

- **Reestructurar els objectius exposats pel projecte Espai Famílies (Lloret de Mar).**

En algunes sessions, hem observat (vegeu Annex 1) que els objectius no es compleixen adequadament amb les dinàmiques exposades. Consegüentment, s'haurien d'acotar i especificar per tal que s'adeqüin a les sessions planejades per part de les professionals. A més, és coherent amb el resultat 6 (els objectius centrats a treballar els enllaços emocionals i la relació amb el territori i altres xarxes de serveis, prevenir situacions de vulnerabilitat i reduir la situació de risc, no queden assolits).

- **Fer xerrades i conferències amb professionals externs.**

A partir dels objectius específics d'observar les sessions portades a terme per part del projecte Espai Famílies per tal de recollir informació envers la metodologia utilitzada, i aprofundir en l'adaptació de les necessitats i inquietuds de les mares a la proposta d'enriquiment del projecte Espai Famílies, hem contemplat que les xerrades portades a terme per professionals externs són enriquidores per a les participants (vegeu Annex 4), però haurien de ser més dinàmiques i amenes, puix que han de ser elles que manifestin quins són els seus aspectes d'interès per tal de captar la seva atenció eficientment.

- **Aplicar aspectes de la pedagogia Montessori i la pedagogia sistèmica a l'hora de fer les dinàmiques.**

Mitjançant els objectius específics de conèixer les tècniques del projecte Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi i conèixer el funcionament i la metodologia de l'espai familiar de Platja d'Aro per tal d'enriquir el projecte Espai Famílies (Lloret de Mar), les professionals de Lloret de Mar han fet la demanda (vegeu Annex 3: Taula 2) de poder formar-se en pedagogia sistèmica, a més d'adquirir coneixements i continguts envers tècniques educatives de Montessori per fer tallers, aprofundint així, en les necessitats i inquietuds de les usuàries i els usuaris. També, creiem que és important utilitzar la mateixa experiència de les professionals sobre la maternitat per saber quins temes són necessaris treballar en les sessions del projecte. Finalment, és coherent amb el resultat 10 (es recull la importància de fomentar una mirada sistèmica al projecte Espai Famílies).

- **Proposar una activitat alternativa pels infants quan s'està fent una intervenció amb les mares.**

A partir de l'objectiu específic d'observar les sessions portades a terme per part del projecte Espai Famílies per tal de recollir informació envers la metodologia utilitzada, s'ha d'intentar dinamitzar diverses activitats (manipulatives, experimentals o jocs simbòlics) pels infants en el moment que s'està fent una activitat d'intervenció amb les mares, atès que si estan pendents dels seus fills/es no capten l'atenció necessària a l'activitat proposada, i així, puguin estar més atentes. A més, la seva finalitat també és entretenir als infants i que no hi hagi una situació "d'abandó/oblit" tot sentint-se participants i no exclosos del que s'està portant a terme. Finalment, observem que és coherent amb el resultat 11 (no es posa èmfasi en els infants quan es fan intervencions amb les mares, la qual cosa genera una manca d'atenció envers aquests).

6. CONCLUSIONS

Les conclusions estan dividides en dos apartats. El primer, orientat als resultats i, el segon, orientat en si aquests s'han assolit al treball de fi de grau.

A través de les observacions, les entrevistes i el grup de discussió, considerem que el primer resultat (**es recull la importància de configurar grups heterogenis**) és degut a la necessitat d'oferir diferents perspectives i vivències al Projecte Famílies. Reduint la participació en un col·lectiu en concret, d'una banda, sí que dona seguretat i igualtat entre les participants (on totes es poden comprendre i empatitzar entre si), tanmateix, aquesta reducció no és rica en diversitat i és, en certa manera, segregadora. Ampliar horitzons fomenta multiculturalitat, es visibilitzen més inquietuds i s'aporten més solucions. A més a més, ampliar la participació fa que augmenti el ventall de converses i vincles i inclou a totes les participants, de manera igualitària i equitativa, a l'entorn.

El resultat 2 (**La creació de vincles entre professionals i participants afavoreix la intervenció educativa**) s'explica la necessitat de crear un vincle per poder executar una bona pràctica educativa. Considerem que sense confiança i afectivitat (sempre amb una mirada de respecte) la intervenció que es vulgui dur a terme (en aquest cas, una intervenció col·lectiva familiar) no serà significativa. Aquest resultat ha estat manifestat explícitament per les participants del Projecte Espai Famílies i per les professionals que hem entrevistat (tant la Marta i la Laura com l'Eva, la Vero i la Judit), les quals han considerat que aquest vincle i una xarxa d'iguals és imprescindible per una pràctica òptima, una millor motivació de les participants i una participació més activa.

El resultat 3 (**la creació d'espais familiars al territori s'enforteix si el servei és demandat per les famílies**) és degut a la necessitat existent de promoure espais familiars a l'entorn. Per exemple, el Projecte de Platja d'Aro ha advingut el projecte que és gràcies a la demanda de famílies del mateix territori. És a dir, existeix una necessitat empírica a crear espais de confort i seguretat on les persones puguin manifestar les seves inquietuds i crear vincles amb persones que no siguin del seu entorn o la seva xarxa de suport. Les mares participants del Projecte Espai Famílies han manifestat la seva voluntat d'ampliar el projecte (una ampliació de les hores setmanals) al grup de discussió, igual que les professionals que el duen a terme. En contraposició, existeixen un seguit de dificultats econòmiques i burocràtiques que condicionen el projecte i els seus recursos i, per ende, la seva implementació. Les mancances que hem

observat (observables al resultat 4, **els processos administratius generen complicacions a l'hora de portar a terme la pràctica del projecte**), són, en gran manera, degudes a aquest oblit per part de les institucions. Per exemple, els espais limitats i poc aptes per la primera infància són recursos que no depenen de la voluntat de les professionals, sinó de les subvencions que pugui facilitar l'Ajuntament (en aquest cas, el de Lloret de Mar); respecte a les dificultats d'organització de les professionals, considerem que són degudes a la limitació d'hores que tenen per dur a terme el projecte (actualment, disposen de deu hores mensuals pel projecte). Així doncs, la voluntat i les ganes (resultat 7, **el compromís professional és un factor que esdevé primordial per l'execució del projecte**) són peces primordials per fer una bona pràctica educativa i una intervenció familiar, però sense ajudes ni recursos és difícil fer-la de manera òptima.

El resultat 5 (**la manca d'organització prèvia de les sessions genera dificultats en la planificació de les usuàries**), es relaciona a diferents observacions. Les professionals, en diferents ocasions, no han avisat o no han preparat el material necessari per a una dinàmica, i això ha causat complicacions en la sessió. Aquesta manca d'organització ha provocat, en algunes ocasions, el resultat 11 (**no es posa èmfasi en els infants quan es fan intervencions amb les mares, la qual cosa genera una manca d'atenció envers aquests**).

El resultat 6 (**els objectius centrats a treballar els enllaços emocionals i la relació amb el territori i altres xarxes i serveis, prevenir situacions de vulnerabilitat i reduir la situació de risc, no queden assolits**), creiem que és degut a la generalització d'aquests. És a dir, no s'adeqüen específicament a les necessitats i inquietuds de les participants. Tanmateix, com a primera línia de treball del projecte són interessants i necessaris, però després de les observacions i el grup de discussió, considerem que hi ha diferents inquietuds que necessiten objectius i línies de treball específics.

El resultat 8 (**es recullen evidències de què l'experiència de les professionals envers la maternitat afavoreix els processos d'empatia amb les participants**), és degut al fet que creiem fonamental l'empatia per la bona praxi educativa. Com hem comentat al resultat 2, el vincle i la creació d'una xarxa d'iguals són imprescindibles. És menester mencionar que les professionals no són derivades de serveis socials (i segurament no tenen el mateix context ni realitats que les mares participants), però han viscut una situació igual que les participants: són

mares. Compartir aquesta vivència fa que mostrin una mirada d'empatia i igualtat i que el projecte sigui nutritiu per ambdues parts.

El resultat 9 (**fomentar rutines i hàbits saludables és important per adquirir un desenvolupament integral òptim per l'infant i la mare**) és conseqüència a la manca de rutines i rituals observats al projecte. Els infants necessiten rutines (com aprendre a recollir, saber i entendre quan comença o quan acaba la sessió, etc.) i les mares també. Després de l'entrevista amb la Marta i la Laura vam esbrinar que les mares participants no segueixen uns hàbits saludables i, per ende, els infants tampoc. Considerem que facilitar informació respecte a aquestes rutines i aquests hàbits són importants per un desenvolupament integral de l'infant i les mateixes mares, tanmateix, aquesta informació ha de ser clara, entenedora i accessible per a tothom, puix hem de comprendre que tothom disposa d'una economia i un temps diferent.

El resultat 10 (**es recull la importància de fomentar una mirada sistèmica al projecte Espai Famílies**), és degut a la rellevància que té incloure els contextos i l'entorn de l'infant per una praxi educativa òptima. És menester treballar en tots els sistemes i no caure en la trampa de donar més importància a un àmbit i deixar enrere un altre.

El resultat 11, (**no es posa èmfasi en els infants quan es fan intervencions amb les mares, la qual cosa genera una manca d'atenció envers aquests**), considerem que és degut a la tendència en posar èmfasi a una activitat i deixar-ne, oblidades, d'altres. Es focalitza l'atenció i els recursos cap a la dinàmica principal. Tanmateix, si aquesta no està destinada directament als infants, aquests es troben deseparats. Així doncs, els infants busquen el joc i la seva pròpia distracció, alhora que busquen també a la mare i, en certes ocasions, desfocalitzen l'atenció d'aquestes. Com hem esmentat anteriorment, facilitar activitats alternatives dirigides als infants seria de gran ajut per desenvolupar la dinàmica principal de manera més eficient.

El resultat 12, (**Importància en les relacions maternofilials a l'hora de dur a terme les sessions**), es recull gràcies al coneixement obtingut del marc teòric. Tenir present la teoria del vincle és essencial per a fer una bona anàlisi de les relacions materno-filials, el contacte que tenen entre ells i la figura materna com a *base segura*. Observant hem detectat que hi ha bons vincles entre les mares i els infants; es busquen l'aprovació mútua, el suport i el contacte físic durant les sessions.

El resultat 13, (**Es recull una manca d'espai a l'hora de dur a terme les sessions**), considerem que és degut a les dificultats en els processos organitzatius, de subvencions i recursos existents al projecte. Creiem que l'espai hauria d'advenir un espai propi, amb els recursos necessaris i aptes per a la primera infància, puix un bon espai, deriva a una intervenció educativa òptima.

Seguint, després de fer una anàlisi als resultats i desenvolupar el treball de final de grau, hem adquirit un seguit de recursos i coneixements que plasmarem a continuació.

En primer lloc, hem hagut d'elaborar un treball de camp que ens ha servit per aprendre a acotar i sintetitzar la informació necessària, decidint els conceptes i la teoria rellevants per a executar de forma òptima el treball.

A més, hem adquirit un seguit d'eines metodològiques (específicament qualitatives), com les observacions no participants, les entrevistes semiestructurades i un grup de discussió, que ens han nodrit significativament i que considerem que ens seran de gran utilitat en la nostra futura pràctica professional com a pedagogues.

Cal esmentar que el treball manté un fil conductor i té una relació entre tots els conceptes teòrics i la pràctica elaborada, a més que està sustentat per uns objectius decidits *a priori*. És a dir, tant la fonamentació teòrica com la fonamentació pràctica del dit treball estan relacionades amb uns objectius entrelaçats entre si.

En segon lloc, hem pogut conèixer diferents realitats i diversos contextos familiars, on hem tingut l'oportunitat d'interactuar dialògicament amb les mateixes participants del projecte i les respectives professionals, la Marta i la Laura, de Lloret de Mar. Intervenir en aquest entorn ens ha fet adquirir una mirada sistèmica i una mirada de respecte. Aquest primer contacte amb el model SIS ens ha proporcionat eines i recursos, basades en la mateixa vivència, per tractar amb persones en contextos de vulnerabilitat. Aquest tracte ha estat sempre amb una mirada d'igualtat, respecte, lluny de prejudicis, càlid i confiat, el qual considerem que ha sigut essencial per crear un vincle amb les participants del Projecte i poder executar, de forma òptima, els objectius que volíem assolir.

Per últim i no menys important, ser partícips d'un projecte familiar el qual ens ha facilitat per adonar-nos de la necessitat de donar a conèixer aquests espais, atès que considerem que aquests haurien de tenir més visibilitat i rellevància, puix són necessaris i útils per potenciar una educació familiar basada en els vincles, el respecte i l'entorn. Aquests projectes són espais de confort, seguretat i confiança que tenen com a premissa no jutjar.

7. BAGATGE PEDAGÒGIC

Com a futures professionals de l'educació, considerem l'Educació (i per ende, la pedagogia) com una arma i un engranatge, és a dir, com un motor de canvi. L'educació i tot el que l'engloba provoca transformacions i intervé en la manera de ser, fer i pensar de les persones. Mantenir una mirada i una perspectiva pedagògica, de lluita, de solidaritat (i sororitat), guiatge, canvi i constància és clau per poder elaborar un projecte educatiu (*i per ende*, transformador).

Amb el desenvolupament d'aquest treball hem volgut demostrar la importància que té la creació d'un espai segur i de confiança, un espai on les mares puguin manifestar les seves inquietuds i necessitats respecte a un concepte oblidat durant molts anys: la maternitat. Amb les diferents eines metodològiques hem observat que, majoritàriament, la criança recau sobre la figura materna tot i que els espais familiars siguin oberts a les diferents tipologies familiars.

La pedagogia ha de facilitar aquests espais per fer partícips a les mares i donar la veu que mereixen, ja que considerem que és un dret que tenen i, moltes vegades, desconeixen. Així doncs, l'elaboració d'aquest treball de final de grau ha tingut com a premissa demostrar la importància que tenen les mares i demostrar la importància que té treballar amb la primera infància.

Cal comentar que abans d'escollir aquest tema com a projecte final, desconexíem els projectes familiars, la situació de risc i el tractament que requereixen les persones derivades de col·lectius vulnerables. Un cop hem creat vincle amb les participants i amb les professionals i ens hem informat sobre la pedagogia i la família, hem extret que és fonamental tenir una mirada sistèmica i fomentada en el respecte per dur a terme intervencions educatives.

Què hem volgut aportar a la pedagogia amb el nostre TFG?

Hem volgut visibilitzar una *realitat oblidada*: la maternitat i les seves necessitats en situació de risc. Visibilitzar aquest ítem inclou donar la veu i la importància que requereixen les participants (específicament en aquest treball, en projectes familiars).

Desenvolupar observacions, treballar de manera dialògica i etnogràfica ens ha ajudat a entendre i comprendre que aquests espais són necessaris i que no tenen la importància que es mereixen. Gràcies a veure i viure durant aquest temps aquest projecte hem pogut desenvolupar un seguit

de propostes per enriquir el projecte i facilitar la intervenció educativa a les professionals. No és vital un treball multidisciplinari per advenir una intervenció òptima?

També hi hem volgut aportar una teulada, és a dir, una fonamentació teòrica que serveixi de guia a les professionals que intervenen a l'Espai Famílies. És menester mencionar que la pedagogia (i tot el que entenem per aquesta) s'ha de basar en teories i pràctiques empíriques, ja que la suma de tots els estudis i vivències aporten el perquè de l'educació.

8. BIBLIOGRAFIA

Ajuntament de Castell d'Aro, Platja d'Aro i S'Agaró. (s.d.). *Serveis: Ciutadania: Famílies: Espais familiars*.

<https://ciutada.platjadaro.com/serveis/ciutadania/families/espais-familiars/>

Ajuntament de Castell-Platja d'Aro. Regidoria de Benestar Social. (2020). *Espais Familiars: d'octubre de 2020 a juliol de 2021* [Fulletó].

Arboleda, L. M. (2008). El grupo de discusión como aproximación metodológica en investigaciones cualitativas. *Rev. Fac. Nac. Salud Pública*, 26(1), 69-77.
<http://www.scielo.org.co/pdf/rfnsp/v26n1/v26n1a08.pdf>

Bowlby, J. (2009). *Una base segura: aplicaciones clínicas de una teoría de apego*. Paidós.

Campos, G., & Martínez, N. E. L. (2012). La observación, un método para el estudio de la realidad. *Xihmai*, 7(13), 45-60. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3979972>

Catalunya. Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. (DOGC [en línia], núm. 5641, 02-06-2010) <<https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/2010/05/27/14>>. [Consulta: 29 març 2023].

Eyras, M. (2007). *La teoría del apego: Fundamentos y articulaciones de un modelo integrador*. [Treball de fi de Grau, Universitat Catòlica]. Repositori Digital d'Academia Edu. https://www.academia.edu/34912496/TEOR%C3%8DA_DEL_APEGO_Visi%C3%B3n_Integradora

Febrer, V de. (2021). *Espais familiars de petita infància (0-3 anys): característiques i funcions dels professionals*. Diputació de Barcelona.

Fundació SERGI. (2022). *El nostre compromís social 2021: memòria tècnica 2021*.

https://www.fundaciosergi.org/docs/Memoria-general_2021.pdf

Fundació SERGI. (s.d.a). *La fundació: qui som: missió i visió de l'entitat*.

<https://www.fundaciosergi.org/>

Fundació SERGI. (s.d.b). *La fundació: qui som: l'entitat*.

<https://www.fundaciosergi.org/>

Generalitat de Catalunya. Departament de Treball, Afers Socials i famílies. (2016). *Serveis d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies: línies generals del nou model de serveis*.

<https://tiab-badalona.cat/wp-content/uploads/2020/07/model-SIS.pdf>

Pozo, M. Luisa; Fernández, V., Llompart, S., Torres, M, ; Soler, M. I., Riquelme, A. (2012). La interacción escuela-familia: algunas claves para repensar la formación del profesorado de Educación Infantil. *Revista Electrónica Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 15(3), 173–185. <http://www.aufop.com>.

Quintana, J. M. (1993). *Pedagogía familiar*. Narcea.

[https://books.google.es/books?hl=ca&lr=&id=awsxl9SVBlcC&oi=fnd&pg=PA11&dq=Quintana,+J.+M.+\(1993\).+Pedagog%C3%ADa+familiar.&ots=bIs77YI_7R&sig=SDbj3i_eQ5FvbapgrwMOJFShTE#v=onepage&q=Quintana%2C%20J.%20M.%20\(1993\).%20Pedagog%C3%ADa%20familiar.&f=false](https://books.google.es/books?hl=ca&lr=&id=awsxl9SVBlcC&oi=fnd&pg=PA11&dq=Quintana,+J.+M.+(1993).+Pedagog%C3%ADa+familiar.&ots=bIs77YI_7R&sig=SDbj3i_eQ5FvbapgrwMOJFShTE#v=onepage&q=Quintana%2C%20J.%20M.%20(1993).%20Pedagog%C3%ADa%20familiar.&f=false)

9. ANNEXOS

Annex 1. Resultats de les observacions no participants.

TAULA 1: Anàlisi dels resultats de les observacions no participants a l'Espai Famílies de Lloret de Mar.

	OBSERVACIÓ 1	OBSERVACIÓ 2	OBSERVACIÓ 3
Moments d'acollida dins l'espai			
<i>Patrons de conducta dins l'espai</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Les mares seuen en rotllana i interaccionen entre totes mentre prenen cafè o te. - Els infants busquen el joc amb les joguines que hi ha a la sala (cuineta, nines, 	<ul style="list-style-type: none"> - Les mares busquen la socialització entre elles mentre seuen al sofà i prenen un cafè o un te. - Els infants busquen el joc amb les joguines que hi ha a la sala (cuineta, nines, 	<ul style="list-style-type: none"> - Les mares socialitzen entre elles mentre seuen al sofà i prenen cafè o te. - Els infants busquen el joc amb les joguines que hi ha a la sala (cuineta, nines, etc.).

	etc.).	etc.).	- No es fa el ‘‘Bon dia’’.
<i>Diàleg d’acollida</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Aspectes d’interès envers les mares (aspectes de la maternitat, la criança, els infants, etc.). - No es detecten preocupacions rellevants. 	<ul style="list-style-type: none"> - Aspectes d’interès envers les mares (aspectes de la maternitat, la criança, els infants, etc.). - No es detecten preocupacions rellevants. 	<ul style="list-style-type: none"> - Les mares demanen ajuda burocràtica a les professionals (inscripcions a les llars d’infants).
<i>Paper de les educadores durant aquest tempo</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Conversa de benvinguda. - Es pregunta pel benestar de les mares participants i els seus infants. - Ofereixen a les mares participants cafè o te. 	<ul style="list-style-type: none"> - Conversa de benvinguda. - Ofereixen a les mares participants cafè o te. 	<ul style="list-style-type: none"> - Conversa de benvinguda. - Ofereixen a les mares participants cafè o te. - Expliquen l’activitat que es farà <i>a posteriori</i> (en aquest cas, es durà a terme

	<ul style="list-style-type: none"> - Es fa la cançó del “Bon dia”, amb l’objectiu de crear un ritual pels infants. 		<p>una activitat artística amb pintura corporal).</p>
<p><i>Reacció de les mares en passar a l’activitat principal</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - No observem cap reacció notable. 	<ul style="list-style-type: none"> - Mostren interès cap a l’activitat (xerrada d’addicció a les pantalles duta a terme per dues psicòlogues). 	<ul style="list-style-type: none"> - En aquesta sessió tenien previst dibuixar un mural de primavera (a l’últim moment han canviat d’estació i han decidit fer l’estiu), però han començat 45 min més tard, atès que esperaven que arribessin totes les mares. - A les usuàries els hi ha semblat bona idea, però no

			portaven la roba adequada.
<i>Reacció dels infants en passar a l'activitat principal</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Dificultat d'entendre que es canvia de dinàmica. - Manca de concentració. 	<ul style="list-style-type: none"> - En ser una activitat on els infants no poden participar, aquests busquen el joc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Es mostra interès en l'activitat proposada.
Metodologia			
<i>Duració activitats</i>	<ul style="list-style-type: none"> - 8 minuts (vídeo de ioga extret del YouTube). 	<ul style="list-style-type: none"> - 1h (xerrada amb les psicòlogues). 	<ul style="list-style-type: none"> - 20 minuts.
<i>Inputs externs per complementar les activitats inicials</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Vídeo projectat en pantalla gran. - Música de relaxació, extreta de YouTube també. 	<ul style="list-style-type: none"> - En aquest cas, les professionals han dinamitzat l'activitat amb papers Verdader/Fals per a fer partícips a totes les integrants del grup. 	<ul style="list-style-type: none"> - En aquest cas, no.

<i>Atenció infants durant les activitats</i>	- Manca d'atenció per part dels infants.	- Manca d'atenció per part dels infants.	- Gran interès i atenció dels infants.
<i>Atenció mares durant les activitats</i>	- Les mares mostren interès en l'activitat.	- Les mares mostren interès en l'activitat.	- Les mares mostren interès en l'activitat.
<i>Reacció de les professionals si hi ha desinterès i manca de motivació</i>	- Intenten potenciar la participació activa.	- No s'ha identificat com a resultat.	- No s'ha identificat com a resultat.
<i>Vinçle entre iguals durant les activitats</i>	- Es mostra complicitat i interacció entre les mares participants.	- Es busquen amb la mirada abans d'intervenir davant de tothom. Es busca la confiança d'entre les seves iguals.	- Les mares es fan partícips entre elles. - Participen amb els infants de totes, dibuixant amb elles/ells, comentant els dibuixos, etc.
<i>Moment de recollida</i>	- Es canta la cançó de "Recollir". - Les mares no acompanyen	- No s'ha identificat com a resultat.	- Les mares no acompanyen els seus fills/filles durant aquest moment i es crea conflicte. Els infants volen

	els seus fills/filles durant aquest moment i es crea conflicte. Els infants volen seguir amb el joc, i les mares/professionals han de recollir.		seguir amb el joc, i les mares/professionals han de recollir.
Objectius			
<i>Acompanyament i suport a la criança o educació dels infants en situació de risc</i>	- No s'ha identificat com a resultat.	- Es compleix l'acompanyament.	- Es compleix l'acompanyament.
<i>Executar una observació i intervenció per reduir la situació de risc i prevenir situacions de vulnerabilitat</i>	- No s'ha identificat com a resultat.	- La xerrada de les psicòlogues tenia com a objectiu reduir les situacions d'addicció en les pantalles dels infants,	- No s'ha identificat com a resultat.

		addició que podria provocar una situació de risc pels infants.	
<i>Oferir espais d'interacció entre infants, adults i professionals</i>	- S'intenta oferir un espai on es potenciïn les interaccions entre les persones participants.	- S'identifica com a resultat.	- S'identifica com a resultat.
<i>Treballar en els llaços emocionals entre infants i adults de referència i la relació amb el territori i altres xarxes i serveis</i>	- No s'ha identificat com a resultat.	- No s'ha identificat com a resultat.	- No s'ha identificat com a resultat.

<i>Prevenir situacions de vulnerabilitat</i>	- No s'ha identificat com a resultat.	- S'identifica com a resultat.	- No s'ha identificat com a resultat.
<i>Reduir la situació de risc</i>	- No s'ha identificat com a resultat.	- No s'ha identificat com a resultat.	- No s'ha identificat com a resultat.
Teoria del vincle			
<i>Mare com a base segura</i>	- Sí. Els infants que tenen més autonomia (per edat) sí que busquen a la mare com a base segura. Els hi criden l'atenció, els hi ensenyen les coses que fan, volen jugar amb elles, busquen el contacte físic,	- Ídem.	- Ídem.

	l'aprovació visual, etc.		
<i>Interès dels infants davant la situació de l'estrany</i>	- Sí, mostren interès en el joc i en les persones que intervenen al projecte que són desconegudes per ells. Busquen el contacte físic i l'aprovació de les persones desconegudes. No s'amaguen ni les esquiven.	- Ídem.	- Ídem.
<i>Els infants busquen o refusen el contacte físic amb les mares</i>	- No.	- No.	- No.
<i>Patrons conductuals de vincle segur</i>	- Sí.	- Sí.	- Sí.

<i>Patrons conductuals d'infants de vincle insegur-evitatiu</i>	- No.	- No.	- No.
<i>Patrons conductuals d'infants de vincle insegur-ambivalent</i>	- No.	- No.	- No.
<i>Actitud de les mares davant dels infants</i>	- Depèn de la mare. Algunes es manifesten segures i confiades, mentre que les més joves potser manifesten actituds més esquerpes, fredes i absents.	- Les mares es troben càlides, atentes i segures.	- En aquesta activitat les mares envers els seus infants s'han trobat càlides i segures, encara que alguna d'elles no li agradava la pintura per por a embrutir-se i s'ha distanciat una mica. - En general, ha estat una sessió dinàmica i divertida,

			tant per les mares com pels infants i professionals.
Espai			
<i>Suficiència de l'espai</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Espai petit per dur a terme les dinàmiques. - Observem diversos obstacles (joguines no aptes per infants de 0-3 anys, espais no habilitats per poder jugar a terra, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> - L'espai és petit per executar activitats. - Observem diversos obstacles (joguines no aptes per infants de 0-3 anys, espais no habilitats per poder jugar a terra, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> - En aquesta dinàmica l'espai ha estat suficient.
<i>Apte per infants de 0-3 anys</i>	<ul style="list-style-type: none"> - No. Les professionals han de limitar l'espai per 	<ul style="list-style-type: none"> - Ídem. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ídem.

	<p>protegir els infants (de jocs no aptes per la seva edat, de la porta de sortida, de l'espai de treball dels adults, etc.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Es crea un espai amb un sofà i un terra apte (bastant limitat) per infants per a poder-lo adaptar. 		
<i>Espai acollidor</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Considerem que no és un espai acollidor, tot i que les professionals l'intenten adaptar. - L'espai és petit amb molts 	- Ídem.	- Ídem.

	<p>estímuls que no tenen relació amb el projecte (taules de treball per adults, joguines per infants majors de 3 anys, etc.).</p>		
<p><i>Clima que es genera dins l'espai</i></p>	<p>- Detectem manca d'interacció i de dinàmiques de coneixença cap a les mares participants noves. En aquesta sessió, no varen venir totes les mares participants i va venir una</p>	<p>- Clima proper i de confiança.</p>	<p>- Clima proper i de confiança.</p>

	mare nova al Projecte.		
Recursos			
<i>Material suficient</i>	- Les professionals no saben si tindran mats per executar la classe de ioga per a totes.	- No s'ha necessitat material en aquesta activitat.	- Manca de preparació prèvia envers la sessió (no sabien el material del qual disposaven).
<i>Qualitat del material</i>	- Apte.	- No s'ha necessitat material en aquesta activitat.	- Apte.
<i>Reacció de les professionals si es troben que no hi ha material suficient</i>	- No ens hem trobat davant d'aquesta situació.	- No s'ha necessitat material en aquesta activitat.	- Reacció neutre i es tira endavant l'activitat.
Relacions interpersonals			

<i>Relacions maternofilials</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Observem infants independents i infants més dependents cap a les mares. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ídem. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ídem.
<i>Relacions interpersonals entre les mares i les professionals</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Interaccions positives i actives. 	<ul style="list-style-type: none"> - Busquen ajuda d'elles, suport burocràtic i emocional. - Són un espai segur i de confiança per les mares participants. 	<ul style="list-style-type: none"> - Busquen ajuda i l'aprovació de les professionals (són un espai de confiança per elles).
<i>Relacions interpersonals entre les mares participants</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Relació positiva. - Observem un vincle fort 	<ul style="list-style-type: none"> - Relació positiva. 	<ul style="list-style-type: none"> - Es mostra un bon clima. - S'estableixen converses

	entre les dues mares més joves.		contínues vers la maternitat. - Es mostren unes relacions més fortes que altres.
<i>Relacions interpersonals entre les professionals i els infants</i>	- Relació positiva i activa. - Els infants busquen l'aprovació i el contacte de les professionals. La relació és per ambdues parts.	- Ídem.	- Ídem.
<i>Competències transversals observades a les sessions</i>	- Respecte entre totes, esdevé rellevant a l'hora de portar a terme la sessió.	- Hi trobem empatia, escolta activa, joc, suport.	- Empatia, participació activa, col·laboració, cooperació i dinamisme.

Font: elaboració pròpia.

Annex 2. Anàlisi de les observacions no participants.

Moments d'acollida dins l'espai.

- *Patrons de conducta dins l'espai:* A les tres observacions se segueix el mateix patró de conducta respecte a les mares, les quals es troben assegudes al sofà i socialitzen entre elles, mentre les professionals els hi preparen un cafè o un te. Els infants busquen directament els jocs habilitats dins l'espai. A les dues primeres observacions, es va realitzar el "Bon dia", amb un titella i una cançó (per iniciar la sessió i crear un ritual amb els infants). A la tercera observació, no (esperaven a les mares que arribaven tard i no van seguir la rutina).
- *Diàleg d'acollida:* Hem observat que els diàlegs entre les iguals i entre les professionals no només es basen en la maternitat, sinó que també se centren, en gran manera, en la burocràcia. No hem detectat preocupacions persistents en els diàlegs.
- *Paper de les educadores durant aquest tempo:* Durant les tres sessions han seguit el mateix patró de conducta: preguntar com estan, acompanyar als infants i oferir una beguda (cafè o te) a les mares participants.
- *Reacció de les mares en passar a l'activitat principal:* hem percebut diferents reaccions segons l'activitat principal: a l'observació 1, no hem vist cap reacció notable; a l'observació 2, hem notat un gran interès en la dinàmica (xerrada de psicòlogues); en l'observació 3, hem contemplat motivació per la realització de pintar el mural alhora que malestar per no haver estat informades de portar roba que es pogués embrutir i per no tenir temps per realitzar-la, atès que l'activitat ha començat 45 minuts tard.
- *Reacció dels infants en passar a l'activitat principal:* Durant l'observació 1, se'ls ha hagut de conscienciar del canvi de dinàmica, però no han mostrat interès en ella; durant l'observació 2, els infants han jugat a jocs simbòlics mentre les mares escoltaven, atentament, a les psicòlogues; durant l'activitat 3, han mostrat una participació activa en pintar un mural amb expressió corporal.

Metodologia.

- *Duració activitats:* la duració de les activitats no tenen una durada determinada. En el cas de l'observació 1, l'activitat principal va tenir una durada de 8 minuts (la durada del vídeo de YouTube); a l'observació 2, la durada fou d'una hora (la durada de la xerrada de les professionals); en l'observació 3, una durada de 20 minuts.

- *Inputs externs per complementar les activitats inicials:* Durant l'observació 1 es va utilitzar un vídeo de YouTube exposat amb un projector i, un cop acabat el vídeo, es va utilitzar música relaxant extreta de YouTube per a dur a terme uns minuts de relaxació; en la 2, es van utilitzar papers escrits a mà per les professionals basats en el joc de Vertader/fals; en la 3 no es van utilitzar inputs externs.
- *Atenció infants durant les activitats:* Depenent de l'activitat. A l'observació 1, no mostren atenció; en l'observació 2, com que no són participants d'aquesta, es van quedar jugant amb jocs simbòlics fora de la rotllana; en l'activitat 3, van mostrar un gran interès a l'hora de pintar amb el cos.
- *Atenció mares durant les activitats:* En totes les observacions hem percebut interès per part de les mares. L'únic ítem a comentar és que es descentraven quan l'infant les reclamaven.
- *Com reaccionen les professionals si hi ha desinterès i manca de motivació:* Només en l'observació 1 hem vist com intentaven fomentar la participació activa de les mares.
- *Vincke entre iguals durant les activitats:* Es crea un vincke de sororitat i calidesa entre les mares. Es busquen en les mirades i busquen el suport entre totes. A més a més, confien les unes amb les altres i busquen ajuda amb els seus infants entre elles. Es mostra com tenen confiança, parlen quotidianament, es fan bromes i riuen.
- *Moment de recollida:* Veiem en les tres observacions que els infants no recullen, són les professionals i algunes de les mares que ho fan.

Objectius.

- *Acompanyament i suport a la criança o educació dels infants en situació de risc:* Es compleix només l'acompanyament entre les professionals i les mares participants, alhora que el veiem també entre les mares i els infants.
- *Executar una observació i intervenció per reduir la situació de risc i prevenir situacions de vulnerabilitat:* No veiem aquest objectiu. Només a la sessió 2 observem que dins la xerrada hi ha l'objectiu intrínsec de prevenir situacions de risc (i d'addicció a les pantalles).
- *Oferir espais d'interacció entre infants, adults i professionals:* Observem aquest objectiu en les tres sessions.

- *Treballar en els llaços emocionals entre infants i adults de referència i la relació amb el territori i altres xarxes i serveis:* No s'ha identificat com a resultat a cap de les tres sessions.
- *Prevenir situacions de vulnerabilitat:* Només a la sessió 2, la qual vol prevenir l'addicció a les pantalles i, per banda, prevenir d'una situació de vulnerabilitat.
- *Reduir la situació de risc:* No s'ha identificat com a resultat a cap de les tres sessions.

Teoria del vincle.

- *Mare com a base segura:* Majoritàriament, sí. Els infants amb més autonomia busquen el contacte i l'atenció de la mare, igual que busquen el joc amb ella.
- *Interès dels infants davant la situació de l'estrany:* Es mostra un gran interès dels infants davant la situació de l'estrany, sobretot a través del joc.
- *Els infants busquen o refusen el contacte físic amb les mares:* Els infants busquen el contacte amb la mare. En cap cas hem considerat que es refusi el contacte físic amb ella.
- *Patrons conductuals de vincle segur:* Majoritàriament, tots els infants.
- *Patrons conductuals d'infants de vincle insegur-evitatiu:* No s'ha identificat com a resultat.
- *Patrons conductuals d'infants de vincle insegur-ambivalent:* No s'ha identificat com a resultat.
- *Actitud de les mares davant dels infants:* A les tres observacions veiem que les mares es mostren càlides i segures, igual que participatives i actives. Acompanyen els infants i els guien.

Espai.

- *Suficiència de l'espai:* Dins l'espai hi ha obstacles que impedeixen executar les activitats amb l'espai suficient, hi ha inputs externs que distreuen les sessions (entren professionals que no formen part del projecte a treballar), hi ha jocs no aptes per infants de 0-3 anys, etc.

- *Apte per infants de 0-3 anys:* Considerem que no. Les professionals han de limitar l'espai per protegir els infants de jocs no aptes per la seva edat, de la porta de sortida, de l'espai de treball dels adults, etc.
- *Espai acollidor:* L'espai és petit amb molts estímuls externs que no tenen relació amb el projecte Espai Famílies. Tanmateix, es crea un espai amb un sofà i un terra apte pels infants, adaptant-lo de la forma òptima possible.
- *Clima que es genera dins l'espai:* Es crea un espai de confiança, seguretat i calidesa. Els infants juguen entre ells i les mares interactuen entre elles i entre les professionals.

Recursos.

- *Material suficient:* Tant en l'observació 1 i 3 hem vist que el material no ha estat preparat prèviament i s'ha hagut de buscar-ne més perquè fos suficient per a totes les participants.
- *Qualitat del material:* Apte.
- *Reacció de les professionals si es troben que no hi ha material suficient:* No ens hem trobat davant d'aquesta situació.

Relacions interpersonals.

- *Relacions entre les participants i els infants:* Com podreu veure a l'annex 5 (sociograma) es poden apreciar un seguit de conclusions respecte a les relacions interpersonals del Projecte Espai Famílies. *A priori*, hem elaborat una llegenda on es mostren les persones participants del projecte (tant infants com mares) que, de manera anònima, es mostren amb lletres de l'abecedari. Així doncs, les lletres de les mares corresponen a la X, la L, la Y, la M i la O, mentre que les lletres dels infants corresponen a la T, la I, la C, la R, la A i la E.

A partir d'aquí, hem de tenir en compte que la O i el seu fill, la E només les hem pogut observar durant una sessió, la qual fou també la seva primera. D'aquestes dues persones participants no hem pogut extreure conclusions rellevants.

Respecte a la resta de participants, hem pogut apreciar que la C és l'infant que crea més vincles amb la resta de persones, tant amb el seu grup d'iguals com la resta de mares del Projecte. Així mateix, la seva mare, la Y, també hem observat que és la que manté més relacions socials amb la resta de mares.

La X, la mare de la T i la I, considerem que té una relació afectuosa amb la Y, però amb la L té una relació més aviat conflictiva. Amb la M, no hem apreciat relació. La T té vincle amb la C, però amb la R i la A, no. A més a més, la I només té relació amb la seva mare (X), però amb ningú més del projecte.

Observem també una relació més intensa entre les mares M i L, igual que les seves filles (la A i la R), les quals observem que tenen un vincle fort.

Així doncs, veiem, en general, un clima de respecte i confiança, sense conflictes rellevants. Les participants es busquen entre elles, busquen l'aprovació de les seves companyes de referència. Els infants es busquen entre ells a través del joc, i busquen constantment el contacte visual i l'aprovació de les seves pròpies mares i les mares participants de referència.

Annex 3. Entrevista a l'Espai Famílies de Lloret de Mar i a l'Espai Familiar de Platja d'Aro.

TAULA 2: Entrevista a l'Espai Famílies de Lloret de Mar.

ENTREVISTA A L'ESPAI FAMÍLIES DE LLORET DE MAR	
Usuàries	
<i>Tipologia/perfil familiar</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Mares joves i la majoria primerenques (en total són 7 mares), en edats compreses entre els 18 i els 30 anys aproximadament, les quals són derivades de serveis socials. - Mares actives: fan moltes coses amb els infants, com per exemple activitats fora del centre. Elles amb els infants busquen alternatives i recursos per elles mateixes. - Els pocs pares que han assistit (aquest any no n'han vingut cap), han estat pares que no han estat actius ni participatius al centre. Per exemple: una família de Rússia on va participar el pare, era actiu i participatiu, però no era derivada de serveis socials.
<i>Vincles establerts</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Relacions maternofilials: tenen molta dependència bidireccional (no poden anar al bany soles, no volen portar als nens i nenes a les llars d'infants). Els infants estan amb les mares cada dia, algunes estan soles i moltes vegades no tenen xarxa (i si la tenen, no les fan costat). Tot això fa crear una dependència tòxica.

	- Els hi costa molt relacionar-se entre elles. Ara mateix, com que han vingut nenes noves i són més extravertides, han facilitat el vincle i les relacions interpersonals entre iguals. A més a més, sovint, van al parc juntes i algunes són amigues.

Metodologia	
<i>D'on neix el projecte?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Neix del Model 6 i és encarregat per l'Ajuntament de Lloret de Mar, el qual ens menciona que la infància en situació de risc de 0 a 6 anys ha d'estar coberta, han de cobrir la franja de 0-3 anys, 6-12 (centre obert), 12-18 (tarda jove). Encara que, la franja d'edat compresa entre els 3-6 anys no està coberta, atès que no hi ha recursos.
<i>Què és l'espai famílies?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Espai de trobada de famílies amb els seus infants de 0 a 3 anys, on es treballen les relacions maternofilials (paternofilials també si vinguessin pares), la criança, els hàbits saludables, un espai de suport entre les mateixes persones, vincles, entre altres aspectes. - Treballen amb quatre blocs. - Funciona millor que altres anys, atès que es creen vincles positius. Al principi hi havia mares més irregulars i costava més, ara són més assistents, han creat relació i fan coses fora del projecte. A més, tenen bona comunicació entre elles, ja no cal que les professionals dinamitzin les converses. - S'ha de consolidar un grup des dels inicis, atès que no hi ha un grup establert, consisteix en un grup intermitent (pot haver-hi alguna incorporació espontània), però al final ha sorgit un bon grup i potent.

<i>Modificarien algun objectiu?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Envers els objectius, no els volen canviar, són coherents i encertats, pot ser especificar-ho i concretar-ho una mica més.
Espai	
<i>Recursos suficients</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Les joguines que tenen en el projecte no són adequades pels infants. - Demanen recursos per portar a terme l'ampliació del projecte conjuntament en poder garantir de més hores de dedicació: fer el projecte de tardes, ampliar grups i espai. - Projecte molt petit i una mica "oblidat". Es queixen perquè no les tenen en compte.
<i>Espai suficient</i>	<ul style="list-style-type: none"> - No és un espai ric a causa del fet que tenen el mateix perfil de mares derivades de serveis socials, dins uns mateixos hàbits i mateixos patrons. Tenen les mateixes rutines (per exemple: no tenen alimentació saludable). - Volen un espai adequat, poder accedir a una escola bressol. - No garanteixen d'un espai agradable ni acollidor per crear un espai familiar. - L'espai és obligatori, forma part del centre obert (són pedaços de l'ajuntament), és a dir, no hi ha un projecte especialitzat amb les hores específiques per un projecte Espai Famílies.

Proposta de millora	
<i>Organitzacions administratives</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Demanen que es cobreixi la franja de 3-6 anys. - Demanen, al monogràfic de l'abril, obrir el projecte a altres tipologies familiars per tal de crear grups heterogenis, així hi haurà altres infants, i jugaran conjuntament allunyant-se una mica de la figura materna, i també, serà beneficiós per les mares les quals tindran relacions amb altres infants, altres mares, etc. - L'ajuntament està obert, però hi ha molta burocràcia (<i>"las cosas de palacio van despacio"</i>). - Falta crear xarxa que consolidi el projecte. Això esdevé un dels objectius nous del curs vinent: obrir-se a la llar d'infants, al CAP... Des d'allà que facin derivacions. Ho varen demanar al CAP, però no aconseguiren res. Fan xerrades i no les avisen.
<i>Qüestions de les educadores</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Envers el perfil mares, comenten que tot els va bé (no fan demandes de què necessiten, i el fet que les converses i xerrades siguin obertes no acaba de funcionar correctament). - No saben el perquè els hi agrada a les mares anar al projecte. - Es qüestionen: què està passant? Per què no acaba de funcionar això? Cap a on hem d'anar? Estan estancades, ens comenten que falta participació, falten derivacions (elles no són les que piquen a la porta de les guarderies per poder fer les derivacions, atès que hi

	<p>ha un protocol i persones que s'encarreguen de fer-ho). A més, que siguin derivades de Serveis Socials fan que siguin un “gueto”.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Demanen que tots els agents educatius vegin aquesta necessitat (serveis socials, llars d'infants, etc.). - Les professionals ens han comentat que tenen esperança i ganes per canviar/modificar el projecte.
<i>Formació de les professionals</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Les dues professionals són educadores socials. - Volen formar-se més a consciència i amb els infants a través de la pedagogia sistèmica per tenir una visió més àmplia de la persona sempre tenint en compte els contextos socials i familiars de l'individu, i finalment, coneixements i continguts envers Montessori, enfocant-ho sempre a l'Espai Famílies.
<i>Funcionament de l'Espai Famílies</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Implementar Montessori i el model relacional sistèmic. Fan menció a la pedagogia respectuosa amb els infants i amb les mares en un espai adequat, tenint en compte l'autonomia dels infants. A més, aplicar una educació viva. - Preinscripcions tancades, s'ha de buscar un grup tancat. Proporcionar un temps per inscriure's i que sigui un grup consolidat des d'un principi per poder fer un treball més seguit i continuat.

	<ul style="list-style-type: none"> - Distribució de grups. Per què no tenen grups? Perquè no hi ha derivacions. És un peix que es mossega la cua, “no ficarem un nadó que vingui sol”. - Necessitat de donar-se a conèixer com a projecte.
--	---

Font: elaboració pròpia

TAULA 3: Entrevista a l'Espai Familiar de Platja d'Aro.

ENTREVISTA A L'ESPAI FAMILIAR DE PLATJA D'ARO	
Objectius	
<i>Objectius dels espais familiars municipals</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Facilitar un espai de trobada per a famílies on sentir-se acollides per professionals i pel mateix grup, on es possibiliti l'intercanvi d'experiències de vida esdevenint un observatori natural de l'evolució dels infants. Evitant l'aïllament i la sensació de solitud en la criança, i possibilitant així, una vivència d'aquesta etapa amb el benestar més gros possible. - Possibilitar xarxes de relacions socials en la comunitat entre les famílies amb infants i/o que esperen un fill/a, per facilitar-los de conèixer-se, compartir, comunicar-se, conviure i ajudar-se, aprenent de les diferències (culturals, d'estructura familiar, estils de criança...) i la riquesa de la comunitat. - Enfortir la confiança i la seguretat de les principals educadores dels infants, les seves mares i els seus pares, fent-los sentir competents. - Sensibilitzar la família sobre la responsabilització d'una maternitat i paternitat positiva, compromesa i compartida, que els permet viure i gaudir amb tranquil·litat el desenvolupament de l'infant.

	<ul style="list-style-type: none"> - Atendre les singularitats de cada infant i la seva família. - Donar suport als lligams emocionals entre els pares, les mares i els fills i les filles. - Detectar precoçment indicis de vulnerabilitat o risc en la família i/o en l'infant, per poder fer-los les indicacions necessàries, oferir-los els recursos adients i gestionar les derivacions a altres serveis quan sigui necessari. - Oferir-los informacions sobre temes d'interès pel que fa a la criança i l'educació del seu fill o filla, amb la finalitat que les mares i els pares puguin sentir-se més segurs a l'hora de prendre decisions. - Esdevenir plataforma de reconeixement, visibilització i valorització de la parentalitat, i a la vegada altaveu de les reivindicacions i necessitat del col·lectiu famílies. - Crear espais on les famílies puguin anar esdevenint part activa en el disseny, posada en marxa i avaluació del servei. - Promoure la participació i coordinació en la xarxa social, educativa i sanitària del municipi. - Promoure la participació i coordinació en la xarxa d'espais familiars per a la Petita Infància d'altres municipis, en especial dels més propers. - Alinear els objectius del projecte amb els ODS marcats dintre l'agenda 2030 proposada per l'ONU. Entenent els entorns naturals com a contextos d'intervenció on promoure la
--	--

	connexió i la cura de la natura com a factor pel benestar.
<i>Objectius específics de l'Espai Nadó</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Acompanyar el creixement de l'infant i la família. - Acollir les dificultats i dubtes que van sorgint. - Promoure un temps i un espai per gaudir pares, mares i nadons els uns dels altres. - Promoure hàbits de cura i connexió amb una mateixa que enforteixi els vincles, el benestar i la salut de la família. - Reforçar el contacte físic entre mare i nadó aprenent tècniques específiques. - Donar valor al tacte com a una meravellosa eina per establir relació, comunicació i vincle en el nucli familiar. - Oferir una proposta de materials i activitats rics que permetin al nadó l'exploració lliure i un desenvolupament motor al seu ritme. - Proposar activitats creatives, de reflexió i conversa que permetin a les mares estar presents i properes als seus nadons i a les altres famílies.
<i>Objectius específics de l'Espai Familiar</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Acompanyar el creixement de l'infant i la família.

	<ul style="list-style-type: none"> - Acollir les dificultats i dubtes que van sorgint. - Promoure un temps i un espai per gaudir pares, mares i infants els uns dels altres. - Oferir una proposta de materials i activitats rics que permetin a l'infant l'exploració lliure i l'aprenentatge el seu ritme. - Suggestir activitats creatives, d'exploració i descoberta que permetin a les famílies estar presents, properes i compartint amb els seus fills i filles i les altres famílies. - Començar a introduir dins la sessió un espai per entrenar la presència plena individualment, en cercle, a través d'activitats sensorials i musicals molt senzilles. - Estar atents a les expressions emocionals que van sorgint per poder-les reconèixer, acompanyar i entendre, per poder integrar el que ens passa i que sorgeixin noves maneres de relacionar-nos amb les nostres emocions. - Fer partícips als infants i les famílies de la programació d'activitats mensualment a través de dinàmiques visuals.
<p><i>Futurs objectius per a una possible proposta de millora</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ampliar l'atenció a famílies que esperen un fill oferint espais de trobada específics i xerrades, tallers, etc. - Ampliar l'atenció a famílies amb infants més enllà dels 6 anys (a cada curs, les famílies

	<p>que acaben la seva participació per edat dels seus fills/filles demanen poder continuar amb els espais). Necessitaríem l'ampliació de l'equip educatiu per poder donar resposta a aquests nous grups.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Disposar d'un espai propi per a desenvolupar la nostra tasca i que s'adapti a les necessitats del servei i no a la inversa. - Anar avançant cap a fórmules de corresponsabilitat on les famílies estiguin més implicades en la presa de decisions, gestió del servei, proposta d'activitats, entre altres.
--	---

Metodologia	
<i>Difusió del projecte</i>	<ul style="list-style-type: none"> - El que millor els hi funciona és el típic boca a boca. A més, també en donen difusió els Serveis Socials, el CDIAP, la ludoteca, les llars d'infants, les escoles i els hospitals.
<i>Funcionament</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Fórmula universal d'atenció la qual totes les famílies tenen les mateixes dificultats, trobant-se així, en situacions de vulnerabilitat les quals necessiten suport. Es pretén potenciar l'intercanvi de diverses tipologies familiars (espai per compartir a través de diverses llengües i cultures), atès que no són grups tancats ni estigmatitzats. - Les professionals ofereixen un acompanyament a les famílies i als infants en la criança fins als sis anys. En oferir un període llarg de temps, el vincle i l'evolució del grup és significativa. - Garanteixen de varietat cultural al grup que ajuda a compartir diferents models de criança, els quals enriqueixen a totes les participants. Tanmateix, és necessari comentar que l'idioma ha arribat a ser un hàndicap. Quan arriba una família que desconeix l'idioma, si al grup hi ha una altra que li pot fer de pont de comunicació se li ofereix l'espai, en canvi, si ningú pot fer de traductora se'ls hi demana que facin un previ contacte amb l'idioma i facin una mínima alfabetització per després acollir-los.

<p><i>Fonamentació teòrica</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Basada en les experiències personals de les tècniques com a mares, totes dues estan especialitzades i garanteixen d'experiència en el món de l'educació infantil. - Ens parlen de l'educació viva (respectuosa, lliure moviment, teràpia familiar). - Importància en la mirada i la pedagogia sistèmica. - Presència del model relacional vincular. - Posen èmfasi a la connexió amb la natura (joguines desestructurades, materials naturals), al moviment expressiu i les pedagogies verdes.
<p>Usuaris i usuàries</p>	
<p><i>Tipologia/perfil familiar</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Màxim 15 famílies participants i compost per 2 professionals. - Projecte destinat a la família (no només a la figura materna). - El perfil d'usuàries i usuaris va des de l'última fase de l'embaràs fins als 6 anys. - Mares participants de totes les edats, des d'adolescents fins a mares de 50 anys (cada vegada hi accedeixen més pares). - L'origen de les participants és mixt, encara que es prioritza la gent del municipi.
<p><i>Derivacions familiars</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Famílies derivades del servei d'acollida (persones nouvingudes), CSMA, DGAIA,

	<p>CDIAP, SERVEIS SOCIALS, entre altres.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Participació de famílies no derivades de cap servei. - El projecte està compost per grups familiars heterogenis.
<p><i>Cribratge</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Les professionals no disposen de llistes oficials de persones embarassades que puguin estar interessades en el projecte, ja que aquestes llistes són dades mèdiques confidencials. - Garanteixen del contacte amb la vetlladora i ella els hi pot facilitar (a les famílies) el contacte amb el projecte. - La motivació i la participació són més significatives si les mares comencen el curs durant les últimes setmanes d'embaràs i es repesquen durant el primer mes de criança. - El procés de selecció és complicat, ja que no tota la demanda pot ser coberta. - Sistema de punts marcats per l'Ajuntament de Platja d'Aro on, generalment, tenen prioritat les famílies monoparentals, les que tenen dificultats, les que provenen del mateix municipi, les que ja han participat anys anteriors (es prioritza la continuïtat), etc. - <u>Durant el mes de setembre</u> (el principi del curs) es fan les entrevistes amb les famílies on es fa una observació de les dinàmiques familiars, les tipologies de famílies i les seves necessitats.

	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Durant el mes de juny</u>, es porta a terme l'entrevista de tancament, on es fa una avaluació del projecte, es demana quines famílies seguiran i quines no, etc. - <u>Durant el mes de juliol</u>, es fan activitats durant la tarda al casal d'estiu. Aquestes són obertes a totes les famílies (no només a les participants del projecte) i serveixen per donar a conèixer el projecte.
--	--

Espai	
<i>Recursos suficientes</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Les professionals volen l'ampliació del projecte a causa de la força demanda que aquest produeix, però l'Ajuntament no vol ampliar-ho.
<i>Sessions</i>	<ul style="list-style-type: none"> - El projecte divideix les sessions per edats dels infants. - Pels infants menors d'un any les sessions són en horari de matí, específicament els dimarts i els dijous. - Els dimarts es treballa un espai d'autocura i massatges. L'objectiu del dimarts, és crear un espai per dirigir la mirada cap a la mare i poder autocuidar-se. - El dijous es crea un espai de trobada amb material estimulant pels infants. De tant en tant, s'organitzen tallers, sobretot quan és principi de curs, on l'objectiu és la cohesió i la coneixença dels mateixos participants. - L'espai està obert a tota la família i, tot i que han notat una presència més notable de figures paternes, la majoria dels participants continuen sent dones. - Quan els infants ja tenen un any o caminen perfectament i tenen un nivell motor molt desenvolupat, se'ls deriva al grup de P1 (dilluns de 17:00 a 18:30 h). El grup de P2 i P3 van units (dimarts de 17:00 a 18:30 h) i els grups de P4 i P5 també (dimecres de 17:00 a

	<p>18:30 h). Durant les tardes, les professionals han observat un augment de participació i una major varietat de models familiars.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Les sessions segueixen un patró. En primer lloc, es dóna molta importància a la rebuda; sempre hi ha una de les dues professionals que rep a les famílies a la porta d'entrada. Les professionals poden tenir un primer contacte amb les famílies i poden executar una primera detecció de com estan. La rebuda és una acció que mostra la importància de mostrar sensació i vivència, és a dir, demostrar que la família i l'infant han estat vistos per algú. - <i>A posteriori</i>, comença la primera estona de joc lliure, on s'executa, principalment, a l'exterior. Durant aquesta estona, es fomenta la mobilitat dels infants i la creació d'un espai de joc fora de la direcció dels contextos escolars. A més a més, és el moment òptim perquè es produeixi una tertúlia entre les famílies. - Els espais del projecte els van adaptant segons el grup. Per exemple, l'espai de nadons és una ludoteca que els matins l'adapten en l'espai Lila. A les tardes, s'utilitzen les llars d'infants (aules, pati i passadís). - Ritual de presència (excepte a l'espai nadó). Aquest es desenvolupa formant una rotllana, creant un altar i encenent una espelma. La finalitat d'aquest és crear silenci i treballar una proposta sensorial; l'objectiu és treballar la paciència i la vergonya dels infants. Un cop acabat, s'exposa l'activitat que es treballarà a la sessió (sempre hi ha una alternativa, ja
--	---

	<p>que les activitats mai són obligatòries). Es treballa el respecte i la decisió de l'infant, i un requisit imprescindible és la participació activa dels pares i mares.</p> <ul style="list-style-type: none"> - El tancament del grup. Per a executar aquest es necessita un titella (que varia segons el grup) i una bossa amb fotos de totes les famílies participants. A través de l'atzar, cada sessió és duta a terme per una família diferent. Durant aquest procés, també es treballa la paciència i la vergonya. Seguidament, es canta una cançó, el titella fa un petó a cada infant i se'n va a dormir. L'objectiu d'utilitzar el titella és facilitar entendre que es tanca la sessió, ja que els infants no volen desprendre's del moment de joc amb els seus pares i mares.
<i>Activitats</i>	<ul style="list-style-type: none"> - En les sessions practiquen ioga, Pilates, la respiració, entre altres dinàmiques basades en la relaxació de la família. - Sessions de massatge enfocat a l'infant. És a dir, durant aquestes sessions es treballa l'autoestima i les cures cap a una mateixa i cap a l'altre. - Els tallers que s'ofereixen es basen, principalment, en l'art i els treballs manuals, ja que això provoca una disminució del ritme (i una major relaxació), una major obertura emocional i una sensació d'autonomia per l'infant (produeix un desenvolupament autònom). L'objectiu global del projecte és oferir un espai per compartir sense judicis ni crítiques. És un espai de cura cap a la mare, on poden ser escoltades i acollides.

Font: elaboració pròpia

Annex 4. Grup de discussió

L'objectiu d'executar un grup de discussió amb les mares participants i les professionals és conscienciar sobre els ítems observats (a través de les observacions no participatives) i conèixer l'opinió de les integrants del projecte Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi, enfocant-ho així, a potenciar les necessitats del projecte.

En primer lloc, la intencionalitat de crear el grup de discussió és fer partícips a les mares les quals elles han de ser les protagonistes de la conversa conjunta que es pretén formar entre totes. Les participants esdevenen el paper fonamental per conèixer i aprofundir en les necessitats, les mancances i les millores que s'han de portar a terme dins el projecte. En tot moment, cal tenir en compte la comoditat i el confort de les mares a l'hora de participar en la conversa.

TAULA 4: Grup de discussió portat a terme a l'Espai Famílies de Lloret de Mar.

GRUP DE DISCUSSIÓ A L'ESPAI FAMÍLIES DE LLORET DE MAR	
Arribada	
<i>Per quin motiu vau venir a l'Espai de Famílies?</i>	Van conèixer l'Espai Famílies perquè la seva assistenta i/o treballadora social els hi va comentar si volien ser partícips de forma voluntària. Una altra participant s'assabentà del projecte gràcies a una amiga seva la qual també hi forma part.

<p><i>Després d'aquest temps, heu donat resposta a aquest motiu?</i></p>	<p>Sí, els hi agrada molt assistir-hi pel fet que és un espai de confort i de confiança, on poden fugir de la rutina i socialitzar, parlar de temes d'interès i solucionar dubtes i problemes amb les professionals.</p>
<p><i>Què destacaríeu d'aquells primers dies?</i></p>	<p>A l'inici del projecte, una participant no assistia al projecte fins al punt d'anar-hi i observar que la seva filla, la qual <i>a priori</i> tenia por dels altres infants, començà a relacionar-se i a establir-hi vincle amb la resta de nens i nenes.</p>
<p>Aprentatges</p>	
<p><i>Què hi treballeu?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Els hi agraden molt i motiva els tallers que porten a terme elles mateixes (per exemple: de cuina). - Consideren important les activitats de relaxació i de ioga, les d'<i>apego</i> on treballen el vincle mare-infant, les dinàmiques de caràcter artístiques, les sessions amb professionals externs (per exemple: sobre els límits i les "enrabiades" dels infants). Encara que, alguna mare ha manifestat que no li agrada la presència de professionals externs al projecte, atès que no és del seu gust que algú li digui com fer les coses.
<p><i>Què hi heu après?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Una de les mares ens ha comentat que, gràcies a l'assistència al projecte, ha començat a confiar en les altres persones.

	<ul style="list-style-type: none"> - Tot i que no hagin après conceptes o matèria, han après a confiar i relaxar-se, a buscar una bombolla de confort on no se senten jutjades i compartir entre totes les mateixes vivències, problemes i forteses.
<i>De qui ho heu après?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Les mares participants consideren que aprenen entre totes i entre les professionals del projecte, les quals faciliten les converses i les dinàmiques.
<i>Penseu que la resta també aprenen coses de vosaltres?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - De manera unànime, consideren que sí.
<i>Què us agrada més del projecte?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Espai de desconnexió (s'esvaeixen de la seva rutina), confort i íntim, no se senten jutjades i poden parlar de les seves inquietuds i necessitats, ja sigui envers la maternitat com d'altres aspectes de la seva vida quotidiana. - El fet de formar part del projecte els ajuda a no sentir-se soles, atès que algunes d'elles no garanteixen de suport extern (familiar i/o de parella).
Relació entre les participants	
<i>Us feu suport mutu?</i>	<ul style="list-style-type: none"> - De manera unànime, consideren que sí.

<p><i>Creieu que estar vivint el mateix us ajuda entre vosaltres?</i></p>	<p>Sí, parlar-ho amb la resta de companyes els ajuda a sentir-se compreses, sobretot quan sorgeixen dubtes sobre la maternitat, atès que totes es troben en la mateixa situació (la majoria són mares primerenques, provenen de contextos similars, entre altres).</p>
<p><i>Teniu contacte entre vosaltres fora del centre?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Sí, tenen un grup de whatsapp i algunes van al parc juntes. Encara que, ens han mencionat que els hi és complicat trobar-se les set conjuntament a causa de les diferències en els horaris. - Cal comentar que dues de les mares són molt amigues, les quals ja ho eren en començar el Projecte Espai Famílies.
<p>Propostes de millora</p>	
<p><i>En relació amb els horaris? Hi faríeu canvis? Teniu propostes?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Les mares ens han comentat que, si fos per elles, assistirien al projecte cada dia i que només dedicar-li una hora i mitja al projecte ho veuen escàs. - Implementació de més hores i dies de dedicació al projecte.
<p><i>En relació amb les activitats? Hi faríeu canvis? Teniu propostes?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Es manifesten contentes i conformes amb totes les activitats.

<p><i>En relació amb el que fan les professionals? Hi faríeu canvis? Teniu propostes?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Abans d'assistir al projecte, una de les participants ja tenia relació amb una de les professionals (al centre obert de la Fundació Ser.Gi) la qual cosa ha facilitat la interacció entre professional-usuària. - La relació entre les participants i les professionals és molt positiva, les mares han posat èmfasi en el fet que són persones properes, de confiança i simpàtiques.
<p><i>Altres propostes de millora?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Els hi agradaria que poguessis assistir més famílies per tal que es creïn grups heterogenis. - Volen canviar l'espai, atès que aquest sempre, a l'inici de la sessió, s'ha de preparar el material i reorganitzar-lo un cop finalitzada. - Volen un espai més propi, íntim i personal.
<p>Altres qüestions envers la maternitat</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - Comenten que ser mares és difícil, atès que és una “muntanya russa” on cada dia manifestes moltes emocions diverses, però que no ho canviarien i algunes tenen planejat tenir més fills/es. - Una participant ha marxat del seu país d'origen (Veneçuela), atès que la qualitat de vida d'allà és molt perillosa. Té 5 anys d'estudis de Medicina i vol convalidar-ho aquí per poder exercir la seva professió. A més, garanteix del suport de la seva mare amb la criança de la seva filla (presenta dificultats en marcar els límits a l'infant). 	

- Una altra participant té 18 anys i és mare sola, no té suport extern (ni familiar ni de la parella).
- Una altra mare de 19 anys garanteix del suport familiar (sobretot de la seva àvia i de la seva sogra) i de la seva parella (viuen juntes).
- Trobem una diferència en com viuen la maternitat cada una d'elles, depenent de si garanteixes d'ajuda externa o no, atès que una se sent sola i s'avorreix fàcilment, mentre d'altres tenen temps per a dedicar-se a elles mateixes.
- Una de les professionals ha manifestat les seves necessitats i inquietuds envers la maternitat. Hem d'adornar-nos que independentment del context social, econòmic, cultural i familiar que proveinguis, totes som iguals i les necessitats envers la criança de l'infant esdevenen les mateixes.

Aspectes a tenir en compte:

- No han pogut assistir totes les participants del projecte, només han vingut tres mares i una d'elles només havia assistit a una observació no participant. Això ha provocat que no coneixem l'opinió de totes les mares participants i no ha estat del tot nutritiu ni eficaç.

Font: elaboració pròpia.

Annex 5. Taules d'observació no participant.

TAULA 5: observació no participant 1 a l'Espai Famílies de Lloret de Mar.

Aspectes a observar previs a la sessió:	Contingut de l'observació no participant:
<i>Moment d'acollida dins l'espai</i>	
Quins patrons de conducta observem durant el moment d'acollida? (existeix un patró respecte al lloc de les mares, els infants tenen una rutina de joc, etc.).	Durant el moment d'acollida, les mares seuen en rotllana i interaccionen amb les professionals mentre prenen el cafè o el te. Els infants aprofiten per utilitzar les joguines que se'ls hi ofereixen dins l'espai.
Durant el diàleg d'acollida, on participen principalment les mares, es parla exclusivament de maternitat? En el cas que no, quins patrons de conversa hi podem observar? Quines preocupacions hi notem?	Els patrons de conversa que podem observar són aspectes d'interès envers les mares, ja sigui per temes relacionats amb els seus infants o aspectes de les seves vides privades. No hem detectat cap mena de preocupació.
Quin paper hi juguen les educadores durant aquest tempo?	El paper de les professionals consisteix a establir una conversa de benvinguda i saber com es troben les participants i els seus infants. A

	posteriori, fan la cançó del “Bon dia!” per tal que els infants siguin participants i conscients del començament de la sessió.
En el moment que es canvia de l’acollida a l’activitat principal, quina és la reacció de les mares?	No observem cap reacció notable.
En el moment que es canvia de l’acollida a l’activitat principal, quina és la reacció dels infants?	Se’ls hi és complicat conscienciar-los del canvi de dinàmica i és difícil que els infants es concentrin a l’hora de dur a terme l’activitat proposada en aquell moment.
<i>Metodologia</i>	
Quina duració tenen les activitats principals?	La dinàmica d’aquesta sessió consisteix a fer 8 minuts de ioga amb les mares i els seus infants.
S’utilitzen inputs externs per a complementar les activitats inicials? (ex: música, vídeos YouTube).	En la sessió del ioga es projecta un visionament del YouTube on ens ensenya diferents postures que poden fer les mares amb els seus infants. La música del vídeo esdevé alegre i animada, mentre que un cop acabada la dinàmica es realitza, durant uns minuts, un moment de relaxació on la música és tranquil·la i pausada.

Durant l'activitat, els infants mostren atenció?	Els hi és complicat mostrar atenció a la dinàmica exposada.
Durant l'activitat, les mares mostren atenció?	La majoria de les mares intenten mostrar atenció al que li diu la professional, encara que depèn de com estigui el seu infant en moment en concret.
Si no es mostra atenció i l'activitat no evoluciona, com reaccionen les professionals?	Les professionals observen que les mares que no mostren atenció és perquè no poden, així doncs, intenten potenciar la participació activa de les que sí que poden.
Es crea un vincle més fort entre totes les persones participants durant l'activitat?	Majoritàriament, no. Encara que es demostra una alta complicitat i interacció entre les dues mares joves.
Durant el moment de recollida, totes les persones s'involucren perquè aquest moment funcioni i es creï una rutina en l'infant?	A l'hora del tancament, es canta la cançó de "recollir" i els infants conjuntament amb l'ajuda de les mares, han de recollir totes les joguines. Observem que les mares no acompanyen els seus fills a l'hora de recollir, creant així, un conflicte en els infants i la cançó no funciona com les tècniques esperen.
<i>Objectius</i>	

Es contribueix a l'objectiu de portar a terme un acompanyament i suport a la criança o educació dels infants en situació de risc?	No es detecta aquest objectiu en la sessió.
Es contribueix a l'objectiu d'executar una observació i intervenció per reduir la situació de risc i prevenir situacions de vulnerabilitat?	No es detecta aquest objectiu en la sessió.
Es contribueix a l'objectiu d'oferir espais d'interacció entre infants, adults i professionals?	S'intenta oferir un espai on es potenciï les interaccions entre les persones participants.
Es contribueix a l'objectiu de treballar en els llaços emocionals entre infants i adults de referència i la relació amb el territori i altres xarxes i serveis?	No es detecta aquest objectiu en la sessió. Encara que, en la sessió de ioga, s'intenta treballar els vincles emocionals entre la mare i el seu infant.
S'intenta prevenir les situacions de vulnerabilitat?	No es detecta aquest objectiu en la sessió.
S'intervé eficientment per a reduir la situació de risc?	No es detecta aquest objectiu en la sessió.
<i>Teoria del vincle</i>	
Els infants reconeixen a la mare com a Base segura?	Alguns infants, sí. Sobretot la Fàtima, atès que en el moment que se separava de la mare, tot el temps la buscava i estava pendent del que

	ella feia.
Els infants mostren interès cap a la situació de l'estrany?	Alguns infants, sí. Concretament, vingueren amb nosaltres a jugar la Fàtima i dues nenes les quals eren germanes.
Els infants busquen/refusen el contacte físic amb la mare?	No.
Hi trobem patrons conductuals d'infants de vincle segur?	En alguns casos, sí.
Hi trobem patrons conductuals d'infants de vincle insegur-evitatiu?	No.
Hi trobem patrons conductuals d'infants de vincle insegur-ambivalent?	No.
Les mares envers els infants es troben càlides, segures i confiades? O es troben enfadades i esquerpes? O irades, absents i fredes?	Depèn de la mare, algunes es manifesten segures i confiades, mentre que les més joves potser manifesten actituds més esquerpes, fredes i absents.
<i>Espai</i>	
L'espai és suficient per a l'execució de les activitats?	Esdevé un espai petit per a portar a terme dinàmiques grupals, atès que

	ens trobem amb diversos “obstacles” els quals impedeixen realitzar de forma espaiosa l’activitat proposada.
L’espai és apte per infants de 0-3 anys?	Sí.
L’espai és prou acollidor per a poder realitzar diàlegs i activitats de conversa entre les mares participants?	L’espai és petit amb molts estímuls que no tenen relació amb el projecte, tanmateix, es crea un espai amb un sofà i un terra apte per infants per a poder-lo adaptar de la manera més bona possible.
En l’espai, es genera un clima proper i de confiança entre les diverses participants?	Detectem la manca d’interacció i de dinàmiques de coneixença entre les noves participants del projecte.
<i>Recursos</i>	
Disposen de material suficient per a totes les persones participants?	En el cas de la sessió de ioga, a l’inici, les professionals no saben si garanteixen de suficients “estoretes” per a totes les participants.
El material és de baixa qualitat o insuficient per assolir els objectius de l’activitat?	En l’activitat de ioga, el material ha estat suficient.
En el cas que es trobin davant que no hi hagi material suficient, quin és	En la sessió no ens hem trobat amb aquesta situació.

el mode de reacció de les professionals? I de les mares?	
<i>Interaccions Interpersonals</i>	
Què observem dins les relacions maternofilials?	Hi podem observar que les relacions maternofilials no segueixen un patró entre les participants. Hi ha infants més independents i infants que menys. Hi ha infants que busquen la socialització amb els/les seus/seves iguals i d'altres que no.
Què observem dins les relacions interpersonals entre les professionals i les mares participants?	Observem interaccions positives i actives per part de les professionals i les mares.
Què observem dins les relacions interpersonals entre les mares participants?	La relació entre les mares esdevé positiva però a l'hora escassa. Encara que, entre les mares joves (18-19 anys) s'estableix una bona relació i es donen suport mútuament.
Què observem dins les relacions interpersonals entre les professionals i els infants?	Majoritàriament, la relació entre les professionals i els infants esdevé positiva i activa. Alguns infants s'apropen a les professionals per saludar-les i/o estar amb elles, i viceversa.

Quines competències transversals observades dins les sessions? (ex: empatia, respecte...).	El respecte entre les persones que conformen l'espai esdevé de rellevant importància a l'hora de portar a terme la sessió.
--	--

Font: elaboració pròpia.

TAULA 6: observació no participant 2 a l'Espai Famílies de Lloret de Mar.

Aspectes a observar previs a la sessió:	Contingut de l'observació no participant:
<i>Moment d'acollida dins l'espai</i>	
Quins patrons de conducta observem durant el moment d'acollida? (existeix un patró respecte al lloc de les mares, els infants tenen una rutina de joc, etc.).	Observem els infants buscant el joc directament, mentre les mares seuen al sofà conjuntament (busquen la socialització entre iguals).
Durant el diàleg d'acollida, on participen principalment les mares, es parla exclusivament de maternitat? En el cas que no, quins patrons de conversa hi podem observar? Quines preocupacions hi notem?	Hem observat com les mares busquen les professionals per demanar ajuda burocràtica. Parlen de la maternitat i dels seus fills i filles, mentre prenen un cafè preparat per les professionals.
Quin paper hi juguen les educadores durant aquest tempo?	Juguen el paper d'acompanyament, d'oferir el cafè i preguntar sobre el benestar de les mares participants.
En el moment que es canvia de l'acollida a l'activitat principal, quina és la reacció de les mares?	En l'observació 2, s'ha fet una xerrada amb dues psicòlogues, sobre el tema de les pantalles i l'addicció a aquestes. La xerrada ha sigut de l'interès de les mares, i hem observat que han mostrat molt d'interès i escolta activa.

En el moment que es canvia de l'acollida a l'activitat principal, quina és la reacció dels infants?	Els infants tenen el seu espai de joc, i en la major part del temps, juguen a jocs simbòlics.
Metodologia	
Quina duració tenen les activitats principals?	La xerrada ha tingut una durada d'una hora, aproximadament.
S'utilitzen inputs externs per a complementar les activitats inicials? (ex: música, vídeos YouTube).	En aquest cas, les professionals han dinamitzat l'activitat amb papers Vertader/Fals per a fer partícips a totes les integrants del grup.
Durant l'activitat, els infants mostren atenció?	En la xerrada, no.
Durant l'activitat, les mares mostren atenció?	Sí.
Si no es mostra atenció i l'activitat no evoluciona, com reaccionen les professionals?	—
Es crea un vincle més fort entre totes les persones participants durant l'activitat?	Observem que es busquen entre mirades, suposem que és per buscar l'acompanyament de les seves iguals a l'hora de participar en l'activitat. També es busca el suport de les dues professionals del projecte Espai-Famílies.

Durant el moment de recollida, totes les persones s'involucren perquè aquest moment funcioni i es creï una rutina en l'infant?	No.
<i>Objectius</i>	
Es contribueix a l'objectiu de portar a terme un acompanyament i suport a la criança o educació dels infants en situació de risc?	Es compleix l'acompanyament. Aquest el veiem entre les professionals de la Fundació Ser.Gi i les mares, alhora que també el veiem entre les mateixes mares participants.
Es contribueix a l'objectiu d'executar una observació i intervenció per reduir la situació de risc i prevenir situacions de vulnerabilitat?	La xerrada les psicòlogues tenia com a objectiu reduir les situacions d'addicció en les pantalles dels infants, addicció que podria provocar una situació de risc pels infants.
Es contribueix a l'objectiu d'oferir espais d'interacció entre infants, adults i professionals?	Sí.
Es contribueix a l'objectiu de treballar en els llaços emocionals entre infants i adults de referència i la relació amb el territori i altres xarxes i serveis?	No s'ha observat.
S'intenta prevenir les situacions de vulnerabilitat?	Sí.

S'intervé eficientment per a reduir la situació de risc?	No s'observa.
<i>Teoria del vincle</i>	
Els infants reconeixen a la mare com a Base segura?	Els infants que tenen més autonomia (per edat) sí que busquen a la mare com a base segura. Els hi criden l'atenció, els hi ensenyen les coses que fan, volen jugar amb elles, etc.
Els infants mostren interès cap a la situació de l'estrany?	Sí. Mostren interès en el joc i en les persones que intervenen al projecte que són desconegudes per ells.
Els infants busquen/refusen el contacte físic amb la mare?	No.
Hi trobem patrons conductuals d'infants de vincle segur?	Sí.
Hi trobem patrons conductuals d'infants de vincle insegur-evitatiu?	No.
Hi trobem patrons conductuals d'infants de vincle insegur-ambivalent?	No.
Les mares envers els infants es troben càlides, segures i confiades? O es troben enfadades i esquerpes? O irades, absents i fredes?	Es troben càlides, segures i confiades.

<i>Espai</i>	
L'espai és suficient per a l'execució de les activitats?	No.
L'espai és apte per infants de 0-3 anys?	No. Les professionals han de limitar l'espai per protegir els infants (de jocs no aptes per la seva edat, de la porta de sortida, de l'espai de treball dels adults, etc.).
L'espai és prou acollidor per a poder realitzar diàlegs i activitats de conversa entre les mares participants?	No.
En l'espai, es genera un clima proper i de confiança entre les diverses participants?	Sí.
<i>Recursos</i>	
Disposen de material suficient per a totes les persones participants?	En aquesta observació no s'han necessitat materials.
El material és de baixa qualitat o insuficient per assolir els objectius de l'activitat?	En aquesta observació no s'han necessitat materials.

En el cas que es trobin davant que no hi hagi material suficient, quin és el mode de reacció de les professionals? I de les mares?	En aquesta observació no s'han necessitat materials.
<i>Interaccions Interpersonals</i>	
Què observem dins les relacions maternofilials?	Hi observem codependència entre les mares i els infants. Tanmateix, hi trobem seguretat i mirades de complicitat, alhora que una participació activa i afectivitat.
Què observem dins les relacions interpersonals entre les professionals i les mares participants?	Busquen ajuda d'elles, suport burocràtic i emocional. Són un espai segur i de confiança per les mares participants.
Què observem dins les relacions interpersonals entre les mares participants?	Hi observem confiança (tant per explicar preocupacions d'elles mateixes com per poder fer bromes entre elles) i mirades de complicitat. Hem pogut observar que entre elles existeix un vincle afectiu sa i sense prejudicis.
Què observem dins les relacions interpersonals entre les professionals i els infants?	Els infants busquen l'aprovació i el contacte de les professionals. La relació és per ambdues parts.

Quines competències transversals observades dins les sessions? (ex: empatia, respecte...).	Hi trobem empatia, escolta activa, joc, suport, etc.
--	--

Font: elaboració pròpia.

TAULA 7: observació no participant 3 a l'Espai Famílies de Lloret de Mar.

Aspectes a observar previs a la sessió:	Contingut de l'observació no participant:
<i>Moment d'acollida dins l'espai</i>	
Quins patrons de conducta observem durant el moment d'acollida? (existeix un patró respecte al lloc de les mares, els infants tenen una rutina de joc, etc.).	Ens trobem a dues mares assegudes al sofà les quals es troben parlant entre elles, mentre que les seves filles juguen amb les joguines que ens trobem dins l'espai. Les professionals els hi preparen un cafè i parlen de si tenen previst inscriure als infants a la guarderia. Cal tenir en compte que dues mares han arribat tard i les professionals no esperen a la porta per rebre-les (la qual cosa aquesta ja estava tancada un cop han arribat). Tampoc han cantat la cançó del “bon dia!”.
Durant el diàleg d'acollida, on participen principalment les mares, es parla exclusivament de maternitat? En el cas que no, quins patrons de conversa hi podem observar? Quines preocupacions hi notem?	Hem observat com les mares busquen les professionals per demanar ajuda burocràtica (inscripcions de guarderia), i també, parlen de la maternitat i dels seus fills i filles.
Quin paper hi juguen les educadores durant aquest tempo?	Juguen el paper d'acompanyament, d'oferir el cafè, preguntar sobre el benestar de les mares participants i expliquen l'activitat que tenen prevista fer per aquesta sessió.

En el moment que es canvia de l'acollida a l'activitat principal, quina és la reacció de les mares?	En aquesta sessió tenien previst dibuixar un mural de primavera (a l'últim moment han canviat d'estació i han decidit fer l'estiu), però han començat 45 min més tard, atès que esperaven que arribessin totes les mares. A les usuàries els hi ha semblat bona idea, però no portaven la roba adequada (ni per elles ni pels infants) per realitzar la dinàmica exposada.
En el moment que es canvia de l'acollida a l'activitat principal, quina és la reacció dels infants?	Els infants tenen el seu espai de joc, i s'intenta que deixin de jugar per tal que prenguin atenció a l'activitat de pintar.
Metodologia	
Quina duració tenen les activitats principals?	La dinàmica ha tingut una duració de 20 min, aproximadament.
S'utilitzen inputs externs per a complementar les activitats inicials? (ex: música, vídeos YouTube).	En aquest cas, no.
Durant l'activitat, els infants mostren atenció?	Sí, s'han mostrat molt participatives.

Durant l'activitat, les mares mostren atenció?	Sí.
Si no es mostra atenció i l'activitat no evoluciona, com reaccionen les professionals?	—
Es crea un vincle més fort entre totes les persones participants durant l'activitat?	Observem que participen entre elles i fan comentaris envers els seus infants i en com dibuixen. Ha estat un moment molt proper entre elles on nosaltres també hem pogut ser partícip tot dibuixant amb elles i els infants.
Durant el moment de recollida, totes les persones s'involucren perquè aquest moment funcioni i es creï una rutina en l'infant?	No, és complicat que els infants recullin el material utilitzat. Normalment, ho fan les professionals amb l'ajuda d'algunes mares.
Objectius	
Es contribueix a l'objectiu de portar a terme un acompanyament i suport a la criança o educació dels infants en situació de risc?	Es compleix l'acompanyament. Aquest el veiem entre les professionals i les mares, i també, el veiem entre les mateixes mares participants i els seus infants.

Es contribueix a l'objectiu d'executar una observació i intervenció per reduir la situació de risc i prevenir situacions de vulnerabilitat?	No.
Es contribueix a l'objectiu d'oferir espais d'interacció entre infants, adults i professionals?	Sí.
Es contribueix a l'objectiu de treballar en els llaços emocionals entre infants i adults de referència i la relació amb el territori i altres xarxes i serveis?	No s'ha observat.
S'intenta prevenir les situacions de vulnerabilitat?	No.
S'intervé eficientment per a reduir la situació de risc?	No.
<i>Teoria del vincle</i>	
Els infants reconeixen a la mare com a Base segura?	Els infants que tenen més autonomia (per edat) sí que busquen a la mare com a base segura. Els hi criden l'atenció, els hi ensenyen les coses que fan, volen jugar amb elles, etc. En canvi, la nena més petita (6 mesos) observem com majoritàriament la serveixen les altres mares, menys quan ha de dormir o alimentar-se.

Els infants mostren interès cap a la situació de l'estrany?	Sí. Mostren interès en el joc i en les persones que participen en el projecte les quals pels infants esdevenen desconegudes (per exemple: en el nostre cas, algunes vénen a jugar amb nosaltres, ens mostren diversos jocs, fem bromes...).
Els infants busquen/refusen el contacte físic amb la mare?	No.
Hi trobem patrons conductuals d'infants de vincle segur?	Sí.
Hi trobem patrons conductuals d'infants de vincle insegur-evitatiu?	No.
Hi trobem patrons conductuals d'infants de vincle insegur-ambivalent?	No.
Les mares envers els infants es troben càlides, segures i confiades? O es troben enfadades i esquerpes? O irades, absents i fredes?	En aquesta activitat les mares envers els seus infants s'han trobat càlides i segures, encara que alguna d'elles no li agradava la pintura per por a embrutir-se i s'ha distanciat una mica. Però, en general, ha estat una sessió dinàmica i divertida, tant per les mares com pels infants i professionals.
<i>Espai</i>	

L'espai és suficient per a l'execució de les activitats?	En aquesta sessió, sí. Tot i que aniria millor obtenir un espai més gran per estar més còmodes i amples.
L'espai és apte per infants de 0-3 anys?	No. Les professionals han de limitar l'espai per protegir els infants (de jocs no aptes per la seva edat, de la porta de sortida, de l'espai de treball dels adults, etc.).
L'espai és prou acollidor per a poder realitzar diàlegs i activitats de conversa entre les mares participants?	No.
En l'espai, es genera un clima proper i de confiança entre les diverses participants?	Sí.
<i>Recursos</i>	
Disposen de material suficient per a totes les persones participants?	Hem observat la manca de preparació prèvia envers la sessió, atès que en el moment d'iniciar la dinàmica les professionals han observat que els hi faltaven colors per pintar i a posteriori, no sabien on posar el mural elaborat per falta d'espai a la sala.
El material és de baixa qualitat o insuficient per assolir els objectius de	No.

l'activitat?	
En el cas que es trobin davant que no hi hagi material suficient, quin és el mode de reacció de les professionals? I de les mares?	La reacció és neutra i tiren endavant la dinàmica preparada.
<i>Interaccions Interpersonals</i>	
Què observem dins les relacions maternofilials?	Observem seguretat i calidesa. Es busquen amb la mirada, buscant la seva presència i el contacte físic.
Què observem dins les relacions interpersonals entre les professionals i les mares participants?	Busquen ajuda i l'aprovació de les professionals i són un espai de confiança per les mares participants.
Què observem dins les relacions interpersonals entre les mares participants?	En aquesta sessió observem un bon clima entre les mares participants, atès que entre elles es coneixen des de fa temps i estableixen converses contínues envers la maternitat i/o aspectes d'interès, però unes més que altres (per exemple: entre les mares joves hi ha una relació molt estreta).
Què observem dins les relacions interpersonals entre les professionals i els infants?	Els infants busquen el contacte de les professionals. La relació és per ambdues parts, atès que les professionals manifesten actituds d'afecte

	cap als infants.
Quines competències transversals observades dins les sessions? (ex: empatia, respecte...).	Empatia, participació activa, col·laboració, cooperació i dinamisme.

Font: elaboració pròpia

Annex 6. Entrevista a l'espai familiar Platja d'Aro

- Introducció (qui som) i contextualització del TFG.
- Com us dieu?
- Quina és la vostra formació?
- Ens podríeu explicar en què consisteix el projecte d'espais familiars de Platja d'Aro?
- D'on neix aquest projecte?
- Quins valors considereu que s'han de tenir per dur a terme el projecte?
- Quins perfils d'usuàries i usuaris us trobeu al projecte? (edat, origen...) I els infants, quina edat tenen?
- Les famílies són derivades d'algun servei en concret? De quins contextos socials i culturals provenen?
- De quina tipologia familiar estem parlant? (monoparentals, mares solteres, mare i pare...) Teniu molta demanda?
- Quins són els objectius del projecte? I en quina metodologia us baseu? Modificaríeu alguna part dels vostres objectius/metodologia?
- Teniu recursos suficients per abraçar la demanda d'usuàries i usuaris? (si ens diuen que sí, demanar com ho han fet per ampliar-se, en sentit, per arribar a més gent). Quins recursos materials són?
- L'espai on realitzeu les sessions és gran i espaiós? En teniu més d'un?
- Considereu que us en falten? Quins?
- Quines activitats porteu a terme? En què consisteixen?
- Us heu trobat davant d'alguna situació conflictiva que vulgueu/pugueu explicar?
- Us heu trobat davant situacions difícils amb l'Ajuntament? (subvencions, ajudes...)
- Coneixeu la fundació ser.gi?
- I el projecte que aquesta fundació executa?

Per concloure...

- Quins consells ens podríeu donar per a fer una proposta d'enriquiment del Projecte Espai famílies de Lloret de mar?

El projecte familiar de Platja d'Aro té una participació màxima de quinze famílies (amb tots els integrants d'aquestes). Actualment, demanen a l'Ajuntament de Platja d'Aro una ampliació dels espais i les professionals per poder arribar a l'abast de tota la demanda actual. Tanmateix, l'Ajuntament no preveu ampliar ni els espais ni la plantilla de professionals.

Les professionals que executen el projecte ofereixen un acompanyament a les famílies i als infants en la criança fins als sis anys. En oferir un període llarg de temps, el vincle i l'evolució del grup és significativa.

El projecte d'espais familiars de Platja d'Aro és un projecte d'acompanyament familiar durant la infància on les professionals, coneixen a les famílies durant l'últim mes d'embaràs o a partir del primer mes el qual són destinades a l'espai nadó, a posteriori, fan un acompanyament a la criança fins als sis anys.

D'on neix aquest projecte?

L'Eva ens explica que neix d'un projecte petit que per necessitat s'acaba desenvolupant, fins al punt que no garanteixen de més recursos per ampliar-ho més.

Quins perfils d'usuàries i usuaris us trobeu al projecte? (edat, origen...) I els infants, quina edat tenen?

El perfil d'usuàries i usuaris va des de l'última fase de l'embaràs fins als 6 anys i ens trobem amb mares de totes les edats, des d'adolescents fins a mares de 50 anys. Tenint en compte que els espais familiars estan oberts a tota la família, cada vegada hi accedeixen més pares (atès que el permís de paternitat és més llarg). L'origen de les participants és mixt, encara que es prioritza la gent del municipi.

Les famílies són derivades d'algun servei en concret? De quins contextos socials i culturals provenen?

La clau rellevant del seu projecte és utilitzar la fórmula universal d'atenció la qual totes les famílies tenen les mateixes dificultats, trobant-se així, en situacions de vulnerabilitat i

necessiten suport. Les famílies poden ser derivades del servei d'acollida (persones nouvingudes), CSMA, DGAIA, CDIAP, SERVEIS SOCIALS, entre altres. Encara que també, es troben amb famílies normalitzades, potenciant així, l'intercanvi de diverses tipologies familiars (espai per compartir a través de diverses llengües i cultures), atès que no són grups tancats ni estigmatitzats.

De quina tipologia familiar estem parlant? (monoparentals, mares solteres, mare i pare...)

Teniu molta demanda?

Aquest projecte té molta demanda i ens trobem amb un total de 15 famílies (mares-acompanyants - infants) i compost per 2 professionals.

Teniu recursos suficients per abraçar la demanada d'usuàries i usuaris? (si ens diuen que sí, demanar com ho han fet per ampliar-se, en sentit, per arribar a més gent). Quins recursos materials són?

Les professionals han comentat que l'ajuntament no vol ampliar el projecte, encara que a elles els hi agradaria.

Com fan el cribratge de les famílies?

Les professionals no disposen de llistes oficials de persones embarassades que puguin estar interessades en el projecte, ja que aquestes llistes són dades mèdiques confidencials. Tanmateix, tenen contacte amb la vetlladora i ella els hi pot facilitar (a les famílies) el contacte amb el projecte. Segons la Vero i la Judit (professionals del projecte de Platja d'Aro), la motivació i la participació són més significatives si les mares comencen el curs durant les últimes setmanes d'embaràs i es repesquen durant el primer mes de criança.

Respecte a la difusió del projecte, el que millor els hi funciona és el típic boca a boca. A més a més, també en donen difusió els Serveis Socials, el CDIAP, la ludoteca, les llars d'infants, les escoles i els hospitals.

El procés de selecció és complicat per a les professionals, ja que no tota la demanda pot ser coberta. Actualment, hi ha un sistema de punts marcats per l'Ajuntament de Platja d'Aro. Generalment, tenen prioritat les famílies monoparentals, les que tenen dificultats, les que provenen del mateix municipi, les que ja han participat anys anteriors (es prioritza la continuïtat), etc.

Durant el mes de setembre (el principi del curs) es fan les entrevistes amb les famílies on es fa una observació de les dinàmiques familiars, les tipologies de famílies i les seves necessitats.

Durant el mes de juny, es porta a terme l'entrevista de tancament, on es fa una avaluació del projecte, es demana quines famílies seguiran i quines no, etc. A més a més, l'Espai de Platja d'Aro També ofereix, durant el mes de juliol, activitats durant la tarda al casal d'estiu. Aquestes activitats són obertes a totes les famílies (no només a les participants del projecte) i serveixen per donar a conèixer-lo.

Quines sessions s'ofereixen a l'espai?

El projecte divideix les sessions per edats dels infants. Així doncs, treballen en diferents sessions, les quals mostrarem a continuació:

pels infants menors d'un any les sessions són en horari de matí, específicament els dimarts i els dijous.

Els dimarts es treballa un espai d'autocura i massatges. En aquestes sessions, poden practicar ioga, Pilates, la respiració, etc. i, l'objectiu del dimarts, és crear un espai per dirigir la mirada cap a la mare i poder autocuidar-se. Tanmateix, el massatge de la sessió també està enfocat a l'infant. És a dir, durant aquestes sessions es treballa l'autoestima i les cures cap a una mateixa i cap a l'altre.

Els dijous es crea un espai de trobada amb material estimulant pels infants. De tant en tant, s'organitzen tallers, sobretot quan és principi de curs, on l'objectiu és la cohesió i la coneixença dels mateixos participants.

Els tallers que s'ofereixen es basen, principalment, en l'art i els treballs manuals, ja que això provoca una disminució del ritme (i una major relaxació), una major obertura emocional i una sensació d'autonomia per l'infant (produeix un desenvolupament autònom). L'objectiu global del projecte és oferir un espai per compartir sense judicis ni crítiques. És un espai de cura cap a la mare, on poden ser escoltades i acollides. L'espai està obert a tota la família i, tot i que han notat una presència més notable de figures paternes, la majoria dels participants continuen sent dones.

Finalment, quan els infants ja tenen un any o caminen perfectament i tenen un nivell motor molt desenvolupat, se'ls deriva al grup de P1 (dilluns de 17:00 a 18:30 h). El grup de P2 i P3 van units (dimarts de 17:00 a 18:30 h) i els grups de P4 i P5 (dimecres de 17:00 a 18:30 h).

Durant les tardes, les professionals han observat un augment de participació i una major varietat de models familiars.

Quin estil de famílies hi participen?

El perfil de les persones participants és heterogeni, tant per edat, origen, recursos econòmics, etc. L'espai de Platja d'Aro refusa els grups tancats i estigmatitzats. El fet de tenir varietat cultural al grup ajuda a compartir diferents models de criança, els quals enriqueixen a totes les participants. Tanmateix, és necessari comentar que l'idioma ha arribat a ser un hàndicap. Quan arriba una família que desconeix l'idioma, si al grup hi ha una altra que li pot fer de pont de comunicació se li ofereix l'espai, en canvi, si ningú pot fer de traductora se'ls hi demana que facin un contacte amb l'idioma i facin una mínima alfabetització i després se'ls acull.

Com són les sessions?

Les sessions segueixen un patró. En primer lloc, es dona molta importància a la rebuda; sempre hi ha una de les dues professionals que rep a les famílies a la porta d'entrada. En aquest moment, les professionals poden tenir un primer contacte amb les famílies i poden executar una primera detecció de com estan. A més a més, la rebuda és una acció que mostra la importància de mostrar sensació i vivència, és a dir, demostrar que la família i l'infant han estat vistos per algú.

A posteriori, comença la primera estona de joc lliure, on s'executa, principalment, a l'exterior. Durant aquesta estona, es fomenta la mobilitat dels infants i la creació d'un espai de joc fora de la direcció dels contextos escolars. A més a més, és el moment més bo perquè es produeixi una tertúlia entre les famílies.

A posteriori, comença la primera estona de joc lliure, on s'executa, principalment, a l'exterior. En aquest moment, es fomenta la mobilitat dels infants i la creació d'un espai de joc fora de la direcció dels contextos escolars. Cal afegir que és el moment òptim perquè es produeixi una tertúlia entre les famílies.

Els espais del projecte els van adaptant segons el grup. Per exemple, l'espai de nadons és una ludoteca que els matins l'adapten en l'espai Lila. A les tardes, s'utilitzen les llars d'infants (aules, pati i passadís).

Després, es comença el ritual de presència (excepte a l'espai nadó). Aquest ritual es desenvolupa formant una rotllana, creant un altar i encenent una espelma. La finalitat d'aquest és crear silenci i treballar una proposta sensorial i l'objectiu és treballar la paciència i la

vergonya dels infants. Un cop acabat el ritual, s'exposa l'activitat que es treballarà a la sessió (sempre hi ha una alternativa, ja que les activitats mai són obligatòries). En aquesta activitat es treballa el respecte i la decisió de l'infant, i un requisit imprescindible és la participació activa dels pares i mares.

Finalment es treballa el tancament del grup. Per a executar aquest es necessita un titella (que varia segons el grup) i una bossa amb fotos de totes les famílies participants. D'aquesta manera, a través de l'atzar, cada sessió és duta a terme per una família diferent. Durant aquest procés, també es treballa la paciència i la vergonya. Seguidament, es canta una cançó, el titella fa un petó a cada infant i se'n va a dormir. L'objectiu d'utilitzar el titella és per facilitar entendre que es tanca la sessió, ja que els infants no volen desprendre's del moment de joc amb els seus pares i mares.

Finalment, la metodologia que fan servir està basada en les experiències personals de les tècniques com a mares, ambdues estan especialitzades i garanteixen d'experiència en el món de l'educació infantil. A més, ens parlen de l'educació viva (respectuosa, lliure moviment, teràpia familiar), de la mirada sistèmica i el model relacional vincular. A més, donen rellevància a la connexió amb la natura (joguines desestructurades, materials naturals), el moviment expressiu i les pedagogies verdes.

Annex 7. Entrevista a les tècniques de l'Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi

- Quina és la vostra formació?
- Ens podríeu explicar en què consisteix el Projecte d'Espai Famílies de Lloret de Mar?
- D'on neix aquest projecte?
- Quina tipologia familiar predomina en aquest projecte?
- Què creieu que passa dins el projecte respecte a les relacions maternofilials?
- Què creieu que hauria de passar?
- Què creieu que passa dins el projecte respecte a les relacions interpersonals entre les mares participants?

- Què creieu que passa dins el projecte respecte a les relacions interpersonals entre els infants?
- Considereu que es compleixen els objectius del projecte?
- On creieu que esteu (respecte al projecte) i cap a on us agradaria anar?

Annex 8. Guió pel grup de discussió

ORGANITZACIÓ DE LA SESSIÓ.

- Seiem a les usuàries en rotllana.
- Com esteu?
- Ens presentem i diem el que anem a fer: un grup de discussió.
- Expliquem l'objectiu del TFG (recollir evidències per tal de poder dissenyar una proposta de millora, enriquint així, el projecte d'Espai Famílies de la Fundació Ser.Gi), i es posa èmfasi en el fet que enriquir l'espai de les famílies necessàriament ha de fer-se des de la seva veu i opinió.
- El grup de discussió és una conversa, sense ordre establert en les seves intervencions.
- Es plantejaran aspectes que tenen a veure amb allò que vàrem observar els dies que vàrem venir.

ESTRUCTURA DE LA CONVERSA.

ARRIBADA: Com vau conèixer aquest espai?

Per quin motiu vau venir a l'Espai de Famílies?

Després d'aquest temps, heu donat resposta a aquest motiu?

Què destacaríeu d'aquells primers dies?

APRENTATGES: Què us aporta el projecte Espai Famílies?

Què hi treballeu?

Què hi heu après?

De qui ho heu après?

Penseu que la resta també aprenen coses de vosaltres?

Què us agrada més del projecte?

RELACIÓ ENTRE LES PARTICIPANTS: Com és la relació i clima entre vosaltres?

Us feu suport mutu?

Creieu que estar vivint el mateix us ajuda entre vosaltres?

Teniu contacte entre vosaltres fora del centre?

PROPOSTES DE MILLORA: Què milloraríeu del projecte Espai Famílies?

En relació amb els horaris? Hi faríeu canvis? Teniu propostes?

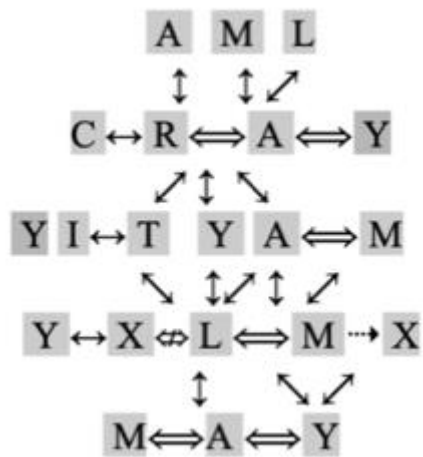
En relació amb les activitats? Hi faríeu canvis? Teniu propostes?

En relació amb el que fan les professionals? Hi faríeu canvis? Teniu propostes?

Teniu altres propostes de millora

Annex 9. Sociograma

- Relació bidireccional: $\leftrightarrow$
- Relació conflictiva: $\nleftrightarrow$
- Relació positiva: $\Leftrightarrow$
- Relació poc sòlida: $\rightarrow$

Annex 10. Consentiment informat per a les mares del Projecte Espai Famílies de Lloret de Mar.

TREBALL DE FI DE GRAU: DISSENY D'UNA PROPOSTA DE MILLORA PER TAL D'ENRIQUIR EL PROJECTE D'ESPAI FAMÍLIES DE LA FUNDACIÓ SER.GI.

FULL DE CONSENTIMENT INFORMAT PER A LES FAMÍLIES

Durant el curs 2022-23 es porta a terme el treball de fi de grau el qual té com a finalitat recollir evidències del projecte Espai Famílies per a poder fer un disseny d'enriquiment d'aquest. És a dir, dur a terme un conjunt d'actuacions per tal de millorar i enriquir el projecte preestablert, potenciant així, el marc teòric del programa de famílies i infants de la Fundació SER.GI.

Quins són els objectius de les observacions i el grup de discussió portats a terme dins el projecte?

- Observar les sessions portades a terme per part del projecte Espai Famílies per tal de recollir informació envers la metodologia utilitzada.
- Aprofundir en l'adaptació de les necessitats i inquietuds de les mares a la proposta d'enriquiment del projecte Espai Famílies.

Si esteu d'acord en que poguem venir durant les tres sessions d'observació no-participant i en el grup de discussió en les que participareu vosaltres i els vostrells/es, heu de saber que:

- Les dades recollides les guardarà i analitzarà les estudiants del treball de fi de grau per obtenir-ne els resultats i un cop s'acabi el treball de fi de grau, s'eliminaran.
- Quan finalitzi l'avaluació us enviarem els resultats perquè en pugueu estar informades.
- Es garanteix la protecció de les dades, d'acord amb les lleis i normatives. Si en algun moment voleu discutir els vostres drets o inquietuds, us recomanem que us poseu en contacte amb l'Estel Rossell Bachs o l'Ana Mesquida Arribas, enviant un email a estelrossell98@gmail.com o anamesquida@gmail.com, o posant-vos en contacte amb el seu tutor acadèmic, Edgar Iglésias Vidal al seu email edgar.iglesiasv@udg.edu.

Si esteu d'acord amb els punts següents, us demanem que signeu aquest document i el retorneu a les professionals del projecte Espai Famílies o a les estudiants del treball de fi de grau.

- He llegit aquest document, he tingut l'oportunitat de fer preguntes i de rebre les respostes.
- Estic d'acord que la nostra participació (la meua i la del meu fill/a) és voluntària i que ens podem retirar en qualsevol moment, sense haver de donar explicacions i que la informació serà anònima (els noms no apareixeran en lloc).

Nom
Signatura

icognoms
Data

